БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

№ 212 (8737) СЕНТЯБРИИН 7 ВОСКРЕСЕНЬЕ 1958 он

Сэн 20 мүнгэн.

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

1958 оной сентябриин 5-да Советскэ Союзай Коммунистическэ ...ртиин Центральна Комитедэй Пленум болобо.

1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахы хүгжөөхэ конт...льно тоонуудые хаража үзэхын тула КПСС-эй ээлжээтэ...шэ XXI съезд зарлаха тухай асуудалые ЦК-гэй Пленум ...бшэжэ үзээд, зохихо тогтоол баталан абаба. Тэрэ тогтоо...ынь мүнөөдэр хэблэгдэбэ.

ЦК-гэй Пленум нүхэр Н. А. Булганиниие КПСС-эй ЦК-гэй ...езидиумэй гэшүүнэй уялгаһаа сүлөөлөө.

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд зарлаха тухай

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй 1958 оной сентябриин 5-да баталагдаһан тогтоол

1. «1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахы хүг...эхэ контрольно тоонууд» гэһэн зүбшэхэ зүйлтэй...1959 оной январиин 27-до КПСС-эй ээлжээтэбэшэ ...I съезд зарлаха.

...КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. ...щевые элидхэлшээр баталха.

...59—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахы хүгжөө...контрольно тоонууд тухай элидхэлэй тезисүүдые ...алдэ толилхо.

...КПСС-эй XXI съездэ түлөөлэгшэдые иимэ нор...йгоор эльгээхэ гэжэ тогтоохо: партиин 6000 гэ...һээ шиидхэхы голостой нэгэ делегадые, партиин ...үнэй 6000 кандидадуудһаа зүбшэхэ голостой нэгэ ...гадые эльгээхэ.

...XXI партийна съездэ эльгээгдэхэ делегадууд ...тиин Уставай ёһоор, хаамал (нюуса) голосованяар ...гдаха юм. РСФСР-эй областьнууд, хизаарнууд ...н автономно республикануудай парторганиза...ууд һаа ошохо делегадууд областной, хизаарнуудай ...тийна конференцинүүд дээрэ һунгагдаха байна. ...зна бусад республиканууд дотор партиин съездэ ...ээгдэхэ делегадууд союзна республикануудай ком...тинуудай ЦК-нуудай үзэмжээр областной партийна конференцинүүд дээрэ гү, али союзна республикануудай компартинуудай съезднүүд дээрэ һунгагдаха юм.

Советскэ Армиин, Уһан-Сэрэгэй Флодой, СССР-эй МВД-гэй дотоодын болон конвойно харуулай, хилэ сахидаг частьнуудай партийна организацинуудта байдаг коммунистнууд бусад партийна организацинуудтай хамта областной, хизаарнуудай партконференцинүүд дээрэ гү, али союзна республикануудай компартинуудай съезднүүд дээрэ делегадуудые һунгаха.

Советскэ Армиин, Уһан-Сэрэгэй Флодой хилын саана байгаа частьнуудай партийна организацинуудта ородог коммунистнууд партиин XXI съездэ делегадуудые сэрэгэй тус тус соединенинүүдэй партийна конференцинүүд дээрэ һунгаха.

4. КПСС-эй XXI съездэ делегадуудые һунгахын тула, 1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахы хүгжөөхэ контрольно тоонууд тухай элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэхын тула 1958 оной декабрьда, 1959 оной январиин түрүүшын хахадта областной, хизаарнуудай партийна конференцинүүдые, союзна республикануудай компартинуудай съезднүүдые үнгэргэхэ.

Республикын уранзохёолшодой III съезд

...өөдэр Улан-Удэ хотодо рес...икымнай уранзохёолшодой III ...нээгдэжэ, Бурядай советскэ ...ратурын ямар байдалда байһан ..., мүн тэрэнэй саашанхи зорил...д тухай асуудал зүбшэн хэл...ээ. Манай арадай культурна ...айдалда энэ съездын ехэ удха...артай байхань лабтай. Соёл ...алай худэлмэриие эрид ехээр ...жаруулха тон шухала зорилго...ые хараалһан КПСС-эй XX ...дын түүхэтэ тогтоолнуудай, тэ...эн «Арадай ажабайдалтай ли...тура болон искусствын нягта ...оо барисаатай байхын түлөө» ...хэ гэһэн партийна заабариин ...эргээр бэелүүлэгдэжэ байһые ...оор хаража үзэһэн бэеэрээ, ма... залуу литературын туйлаһан ...лтануудые тобойтор тодоруу..., тохёолдодог дутуу дунда ...үүдыень хурсаар элирүүлээд, ...ратурымнай улам амжалтатай..., улам хүсэтэйгөөр хүгжэхэ то...ой хэмжээ-ябуулгануудые бол...р хараалха зорилго тус съез...урда табигдана.

...оммунистическэ партиимнай ...скэ национальна политикын ...өөришэгүйгөөр бэелүүлэгдэжэ ...анай үндэһөөр, агуухэ ород ...ай, мүн бусад олон үндэһэ яһа...й литературын үрэ ехэтэй нү...й ашаар бурят литература... бурьялан орьёлон хүгжөө, үнгэ ...ин сэсэгүүдые һалбаруулан, эл...жанрын зохёолнуудаар баяжаа: ...к, рассказ болон повестьнууд, ...г, поэмэ болон романууд хүрэ...о олошорон ургаа, уранһайха...ь мэргэжэл найруулга оньһон ...абаритай, оновшо шадабаритай ...о, идейнэ удхань гүнзэгырөө, ...тическэ харбасань мэргэжээ. ...эншье зүб: социалистическэ ...измын замаар хүгжэжэ ябаһан ...ткэ литературын жама ёһон ...з бшуу.

...гөөр, республикын уранзохёол...ой съездын болохоёо байгаа ха...амжалтанууд тухай бэшэ (тэ...йнь арсалтагүй ехэ байбашье), ...н дутуу дунданууд, алдуу эн...үүд тухай, саашадаа эдэниие ...рүүлхэ гү, али эсэслэн усадхаха ...уд тухай, ойрын сагта бэелүү...эхэ онсо шухала зорилгонууд ... хуряангыгаар тэмдэглэбэл, ...тай байһаниинь мэдээжэ.

...итературымнай эгээл ехэ ду...ал юуб гэхэдэ, манай уранзо...шод мүнөө үеын үргэн дэлгэр ...байдалые үнэн зүбөөр, эрид ...ар, уранһайханаар зураглаа..., манай үеын баатарнуудай ду...уха болон шэнжэ шанарые тоб...а тодоруулһан, тэдэнэй шэн...ата ажал хүдэлмэриие шада... бэрхээр харуулһан зохёолнуу... бэшээгүй шахуу. Энэ дутагда... манай уранзохёолшод өөһэ...ышье мэдэрнэ. Теэд мэдэрһэн дутагдал гээгдэлээ хэзээ, хайшан гээд хүсэлдүүлхэ юмта, тиигэхын тулада юу хэжэ байнат, юу хэхэеэ байнат гэжэ уранзохёолшодһоо асуумаар болоо. Яахадаа иигэжэ асуудал табигданаб гэхэдэ, энээн тухай хэлэгдэһээр үнинэй аад, хэрэг бүтээсэгүй байһаар. Харин мүнөөдэр дутагдалаа мэдэрһэн бэеэрээ, үглөөдэр роман бэшэжэрхихэ тухай эндэ хэлэгдэнэ бэшэ даа. «Мүнөө үеын байдалда гол анхаралаа хандуулха. Индустриальна болон колхозно темэдэ уран зохёолнуудые элбэгээр бэшэдэг болохо» гэлсэһээр олохон жэл үнгэрөө. Энэ темэдэ бэшэгдэһэн эрхим дээжэ зохёолнууднай эдэ гээшэл гээд, уншагшадай урда омогтойгоор ябталмаар очеркнууд болон рассказууднай, повестьнууд болон романууднай алин гээшэб, нүхэд уранзохёолшод?

Уншагшадай энэ асуудалда хангалтатай харюу үгэжэ шадахагүй байхадаа сэдьхэл зүрхэнтнай доһолногүй, оюун ухаантнай уярнагүй гээшэ гү, хүндэтэ нүхэд, хүн зоной ажабайдалые шэнжэлэгшэд, ухаан бодолые урмашуулагшад. Манай газетын мүнөөдэрэй номерто хэблэгдэһэн уншагшадай бэшэгүүд соошье энэ асуудал эрид шангаар табигдана. Тиихэншье тон зүб. Манай ажалша хүнүүд өөһэд тухайгаа, өөһэдынгөө хани нүхэд тухай, тэдэнэй алдар солото хэрэгүүд болон ажал хүдэлмэри тухай повесть, романуудые уншахаяа хүсэнэ бшуу. Манай мүнөө үеын геройнууд тухай уран хурса зохёолнуудые уншаад байхадаа, тэдээнһээ үльгэр жэшээ абажа, тэдээнэй хэһэн хэрэгүүдые, бэелүүлһэн баатаршалгануудые өөрын онсо аргаар дабтахые оролдонс. Энэмнай айхабтар ехэ хүмүүжүүлхы удхашанартай байна.

Тиимэ дээрэһээ манай советскэ литература коммунизм байгуулгадань арад зондо үнэн сэхээр туһалдаг эрхим туһалагша гэжэ зүбөөр нэрлэгдэнхэй ха юм. Тиимэ хадань лэ Коммунистическэ партимнай советскэ литературые үргэнөөр хүгжөөхэ тухай үдэр бүри анхарал оролдолго гаргажа байдаг.

Теэд мүнөө үеын байдалда анхарал табингүй, манай хүнүүдэй бүтээжэ байһан баатар габьяата хэрэгүүд тухай, бэелүүлжэ байһан түүхэтэ зорилгонууд тухай бэшэнгүй, тэдэнэй һаруул һайхан ерээдүйе харуулангүй байбал, коммунизм байгуулгада бодото туһаламжа үзүүлхэ бэрхэтэй бшуу.

Тиигээд нэгэ эндүү алдуутай зүйл тухай тэмдэглэхэ болоо һаа иимэ байна. Республикын зарим уранзохёолшод мүнөө үеын темэдэ хаа яа хандахадаа манай хүнүүдые, мүнөөнэй байдалые тад буруугаар, үнэншэмэ бэшээр зураглажархидаг (жэшээлхэдэ, «Галсан», «Городой нэрые гутаана») гээшэ. Иимэ ушарнууд үсөөншье һаа, баһал дайраладаг. Энээн тухай хэлэнгүй байхын аргагүй. Иимэрхүү алдуунуудай саашадаа гарахагүйн тулада уранзохёолшодой съезд энээндэ анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

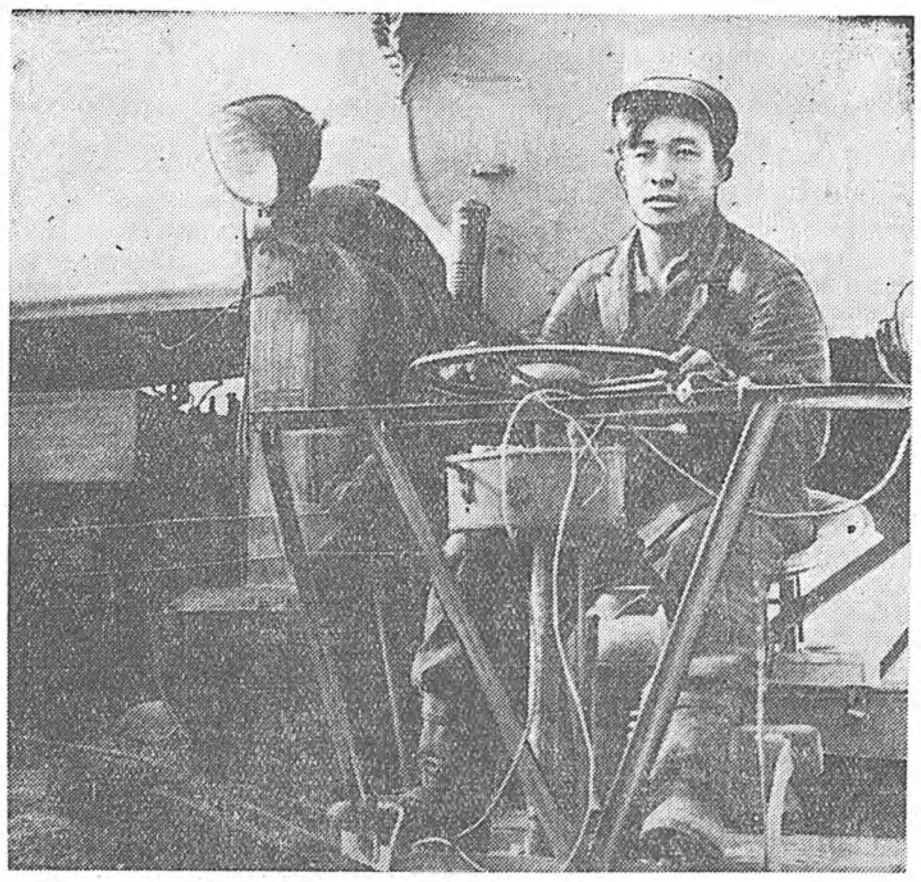
Дээрэ дурсагдаһан дутуу дунда зүйлнүүд, алдуу эндүүнүүд юун дээрэһээ гаранаб гэхэдэ, олонхи уранзохёолшоднай мүнөөнэйнгөө байдалай гүн далай соогуур зоримгойгоор шурган тамарнагүй, боложо байһан түүхэтэ ехэ хубилалтануудые гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзэнэгүй, тэдэнэй удхые даамайгаар уудалан гарганагүй. Тэдэнэр юумэнэй эрмэг дээгүүр хальтараад, событинуудай һүүлһээ шагтагалдаад, ажабайдалай алхасаһаа гээгдэжэ ябана. Иигэжэ хэлэхэдэмнай зарим уранзохёолшод бү гомдог, сэхэ юумэ сэхээрээ, «нялуунһаа шулууниинь дээрэ» гэжэ арад зомнайшье хэлсэдэг ха юм.

Баһа литературна шүүмжэлэлэй ехэ гээгдэлдэ байһыень тэмдэглэнгүй байхаар бэшэ болоно. Манайда литературовед болон литературна шүүмжэлэгшэд бии байха. Һүүлэй үедэ нилээд олон мэргэжэлтэд урган гараа. Тэдэнэй оролдолгын ашаар «Бурят советскэ литературын, түүхын очеркнууд» бэшэгдээд, хэблэлдэ бэлдэгдэжэ байнхай. Тиигэбэшье литературна шүүмжэлэл ехэхэн дутагдалтай байһаар. Бэшэгдэһэн поэмэ, повесть болон романууднай гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэнэгүй. Социалистическэ реализмын замаар манай залуу литературын хайшан гээд урагшаа дабшажа ябаһан тухайдань, дабажа гараһан бэрхэшээлнүүд, урдань байһан зорилгонууд тухай хурсаар, дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэһэн литературна шэнжэлэл уншаха гээ һаа, мүнөө дээрээ үгы байна. Энэ хүдэлмэриие эрид һайжаруулха тухай хөөрэлдэхөөр болоо. Жэл соо хэблэгдэһэн зохёолнуудые саашадаа жанр жанраарнь шэнжэлжэ, шүүмжэлжэ байбал ехэ һайн бэлэй. Манайда иимэ арга боломжо бии ха юм. Эндэ уранзохёолшодой союз өөрынгөө үүсхэл гаргаха ёһотой.

Үхибүүдэй литература хүгжөөхэ, оршуулга (ородһоошье, бурядһаашье) һайжаруулха тухай дурадхалнууд манай газетэдэ толилогдоһон байна. Энээниие тон зүб гэжэ һанамаар. Съезд дээрэ энээн тухайшье хэлсэгдэхэ юм бэзээ.

Үсөөн үгөөр тобшолол хэхэдэ, республикын уранзохёолшодой III съездын урда ехэ харюусалгатай зорилгонууд табигдана. 1959 ондо Москвада болохоёо байһан Бурядай искусство болон литературын декадада эрхим һайнаар бэлдэхэ хэрэгтэ тус съезд ехэ үүргэ дүүргэхэ болоно. Тиимэһээ съездын эмхитэй һайнаар үнгэржэ, урдаа байһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхыень хүсэе!

БАЯН УРГАСА УРМАТАЙ, БЭРХЭ ХҮН АЛДАРТАЙ

Сэлэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи комплексно бригадын комбайнер Ринчин Доржижапов «С-4» комбайнаар таряа хадахадаа үдэрэйнгөө даабари 135 процент дүүргэнэ, түлишэ алмана. Зураг дээрэ: Р. Доржижапов.

А. Мантасвай фото.

Комбайнер Павловай амжалта

Тураасгай гэжэ газарта Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үргэн ехэ таряалан хадын майлые бүрхөөн хабтайжа харагдадаг.

Тэндэ таряа хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Дымбрыл Гунсуевай хүтэлбэрилдэг 3-дахи тракторна бригадын комбайнернууд Булагай баруун бэеын полидо оронхой.

Таряагаа һайн шанартайгаар, гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа абахын түлөө колхозой механизаторнууд оролдосотой һайнаар ажаллана. Ажалай баян дүй дүршэлтэй болоһон суута комбайнер Сысой Яковлевич Павлов нүхэдтөө ажалай жэшээ харуулна. «С-4 М» комбайнаар халаан соогоо 8 га хадаха даабаритай аад, түрүүшын 6 үдэр хүдэлхэдөө комбайнер Павлов 120 гектар таряа сэбэрээр хадаба. Зарим үдэрнүүдтэ Сысой Яковлевич даабаряа 500 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тиигэжэ августын 25-най үдэр 39,6 гектар хадаһан байха юм.

Хайшан гэжэ иимэ амжалта туйланаб гэхэдэ, Сысой Яковлевич комбайнаа һайса мэдэдэг, оролдосотойгоор харууһалдаг байна.

—7 жэл соо ажаллаха зуурая ажалай зарим тэды дүй дүршэлтэй бологдоо. Гансал энээгээр бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахань бэрхэтэй. Машинаяа таряанда орохын урда тээ тон наринаар заһабарилһан бэлдэһэн байнабди,—гэжэ комбайнер Павлов дарууханаар хөөрэнэ.

Дүршэл ехэтэй энэ механизатор комбайнда хүдэлхыень оролдосотой бэрхэ хүнүүдые зүбөөр оложо табидаг. Тиихэдээ агрегадта ажаллаха хүнүүдые ходо һэлгэжэ байхагүй, шадаал һаа удаан саг соо ябуулхые оролдодог.

Ажаллахаар табигдаһан хүнүүдээ нэн түрүүн комбайнтайгаа һайса танилсуулдаг, тус бүриинь хэхэ ажал тодорхойлжо үгэдэг. Саашадаа хүнүүдэйнгээ ажал хүдэлмэреэ һайса мэдэдэг болоод байхадань, тэдэниие бэе бэеэ һэлгэжэ ажаллахаар шадабари дүршэлтэй болгоно. Тиигэжэ тус агрегадта комбайнерай туһалагшаар ажалладаг Климент Галсанов комбайнаа өөрөө жолоодожо шададаг, трактористшье болоод ябадаг байна. Һолоомо бухалладаг Галдан Галсанов гэгшэ хаһа саг соонь трактор, машинаяа зүбөөр тоһододог, заһабарилалсадаг.

Нүхэр Павлов сугтаа ажаллагшадайнгаа хэжэ ябаһан хүдэлмэриие, комбайн, тракторайнгаа хүдэлхые нарин нягтаар шалгажа байдаг.

Энэ агрегадай бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха хэрэгтэнь түлишэ, тоһо шэрэдэг Цыренжап Санжиев, таряа шэрэдэг машинын жолоошон Балдандоржо Жамьянов, эдеэ хоол бэлдэдэг Валентина Жапова гэгшэд ехэ туһа хүргэдэг. Тэдээнһээ боложо комбайнай һаатаха ушар болодоггүй.

Иигэжэ Сысой Яковлевич Павловай агрегадайхид һайн бэлэдхэлтэйгээр таряанда орожо, машинаяа хаһа саг соонь тоһодожо, тэрээндээ техническэ харууһалга зүбөөр хэжэ, ажалай амжалта туйлана.

— Энэ жэлдэ 300 гектар таряа хуряаха, 1200 центнер таряа сохихо социалистическэ уялга манай агрегадайхид абаа һэн. Энэ уялгаяа заабол дүүргэхэбди,— гэжэ түрүү комбайнер найдамтайгаар хөөрэнэ.

Н. Галданов.

Хэжэнгэ.

Комсомол-залуушуулай агрегат

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой таряалан дээрэ эдэ үдэрнүүдтэ трактор, машинын хүнхиноон таһарнагүй. Тэндэхи механизаторнууд, колхознигууд таряагаа богони болзорто хуряажа дүүргэхэ зорилго табинхай, шэнэ эршэ зоригтойгоор ажаллажа байна.

Нүхэд Дабаев, Эрдынеев гэгшэдэй даадаг комсомол-залуушуулай комбайнай агрегадууд хуряалга дээрэ түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр ажалай һүүлээр комбайн, машинаяа һайса заһабарилаад, тоһодоод, үглөөгүүр 5—6 часай үеэр хүдэлмэрилжэ эхилнэ. Үдэртөө комбайнаа зогсоонгүй, сугларһан ороoһоёо машинада ашажа, зөөлгэдэг. Мүн поли дээрэ эдеэлдэг байна. Тиихэдэ һолоомо бухаллалгада 2 хүн ээлжээлэн хүдэлдэг. Комбайнер штурвальщик хоёр халаан халаанаар һэлгэжэ ажалладаг. Иигэжэ үдэр болохоһоо хойшо эхилээд, һүни орой болотор комсомол-залуушуулай эдэ агрегадууд эсэхэ сусахаяа мэдэнгүйгөөр ажаллана.

Мүнөө нүхэр Дабаевай агрегат 357 гектар, Эрдынеевэй—257 гектар таряа эрхим шанартайгаар хадаад байнхай. Ажалай амжалта туйлаһанайнгаа түлөө эдэ хоёр агрегадайхид колхозой правлениин, партийна болон комсомолой организациин зүгһөө һайшаалда хүртөө.

К. Лубсандоржиев.

Иволга.

Ороoһо таряа ехээр худалдахань

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Байгша ондо Зэдын аймагай түрүү колхозууд ороoһо таряанайнгаа ургасые хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэй һайнаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа байнхай.

Түрүү колхозуудай дундаһаа, бүхы таряалан дээрэһээ ороoһо таряанай баян ургаса абаһан Чапаевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиие (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Таракановский, парторганизациинь секретарь нүхэр Воробьев) нэрлэмээр.

Тус колхоз аймаг соогоо түрүүлэн, ургаса хуряалгаяа 12 үдэрэй туршада сүм дүүргэжэ, хамта 1500 гектар шэниисэ, хара таряа, нилээд ехэ талмайн овёс, ячмень гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаа.

Эндэ таряа хуряалгын үедэ шадамар бэрхэ механизаторнууд — аха дүүнэр Глеб, Владимир Шаринтанай жолоододог хуряалгын агрегадынхид үнэн шударгы, оролдосото ажалаараа бүгэдэндэ жэшээ харуулан хүдэлнэ. Эдэнэр хадатай, гүбөөтэй газарта «С-6» комбайнаар, 10 га даабариин орондо, үдэр бүри 20—25 гектар, зарим үдэртэ 30 гектар алдангүй хуряажа гараа.

Эдэ үдэрнүүдтэ артелиин тоогууд дээрэ аржагар томо шэниисын, хара таряанай хада гүбөө мэтэ ехэ ехэ обоонуудые арилгажа, сэбэрлэжэ байһан орёо оньһон элдэб машинануудай, зернопультнуудай хүдэлхэ абяан, ороoһо таряа шэрэһэн автомашинануудай ерэхэ ошохонь бүхэли сүүдхэдээ таһарнагүй.

Колхозойхид бүхыдөө шэнэ ургасын 951 центнер таряа гүрэндэ тушаагаа, худалдаа. Тэрэнэйнь 5650 пүүдынь эрхим шанартай шэниисэ юм. Гадна, эндэхид ерэхэ жэлэй тарилгын үрэһэ хүрэнгын 67 процентые хаагаад, сентябриин 8 болотор хэрэгтэй бүхы үрэһээ һайнаар сэбэрлэжэ, дүүргэхээр шиидэнхэй.

—Таряанаймнай ургаса энэ жэлдэ нилээд һайн байба. Тарилгын бүхы талмайһаа дунда зэргээр абахада, га бүриин 9—10 центнер, зарим бүри һайн ургасатай газарһаа гектар бүриин 13—15 центнер шэниисын таряан тон сэбэрээр абтаа гээшэ. Мүнөө жэлдэ тарилгада хэрэгтэй үрэһээ хаагаад, нөөсэлгын болон тэжээлэй фондые гүйсэд хадагалаад байхадамнай, гэшүүдэй ажалта үдэртэ горьтойгоор хубааха таряаншье үлэхэ, мүн эрхим сортын үрэһэнэй таряа аймагайнгаа колхозуудта худалдаха байнабди,—гэжэ артелиин агроном нүхэр Елисеев хөөрэнэ.

А. Доноева, «Джидинский колхозник» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Петр Кобылкин шалгарна

«Путь Ленина» колхозойхид энэ жэл таряа хуряалгаяа урда жэлнүүдэйхидэ орходоо эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байна. Халаанайнгаа даабари заабол үлүүлэн дүүргэжэ, нэгэшье килограмм ороoһо таряа гээлтэдэ оруулангүй, шэнэ ургасаяа хуряахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсон, механизатор, колхозник бүхэн үсэд шангаар ажаллана.

Хорин дүрбэдэхи жэлээ таһалгарягүй механизатораар хүдэлжэ ябаһан Петр Михайлович Кобылкин мүрысөөндэ түрүүлнэ. «С-6» комбайнаар таряа хадахадаа, үдэр бүриингөө даабариие нүхэр Кобылкин 2—2,5 дахин эрхим шанартайгаар дүүргэнэ. Гадна, баян дүй дүршэлөө залуушуулда дуратайгаар дамжуулан үгэжэ, ажалдань бодото туһаламжа үзүүлнэ.

Л-Д. Гомбоев.

Мухаршэбэр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийна суглаанай үүргэ дээшэлнэ

Коммунистнуудай хамтын суглаан партийна эхин организациин эгээн дээдэ орган байхаhаа гадна, КПСС-эй гэшүүд, кандидадуудые хүмүүжүүлдэг hургуули болоно. Hайн бэлэдхэлтэйгээр, эмхитэйгээр үнгэргэгдэhэн партийна суглаанай хүмүүжүүлхы үүргэнь ехэ байдаг, коммунистнуудай эдэбхитэйгээр хабаададагынь мэдээжэ. Тиимэhээ суглаан бүхэндэ hайнаар бэлдэхэ, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэлгэ үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ манай колхозой парторганизациин бюро ехэ анхарал хандуулна.

Ээлжээтэ партийна суглаан дээрэ табиха асуудалаа түрүүлэн коммунистнуудтай зүбшөөд, hүүлээрнь партийна бюрогой заседани дээрэ хэлсэжэ шиидхэдэг байнабди. Урда жэлнүүдтэ партийна суглаан дээрэ ехэнхидээ КПСС-эй айкомой, обкомой шиидхэбэри, тогтоолнуудые зүбшэн хэлсээд лэ, партийна организациингаа ажал хүдэлмэриин, колхозно үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые хаа яа табидаг байгаа гээшэбди. Hүүлэй үедэ, коммунистнуудтайгаа зүбшэн хэлсэдэг болоhонhоо хойшо, тэрэ алдуугаа заhажа байнабди.

Партийна суглаан дээрэ ямар асуудалай хэлсэгдэхэ тухай коммунистнуудта түрүүлэн дуулгагдадаг болонхой. Тэрээнhээ гадна зарим коммунистнуудта, мүн бүлэг коммунистнуудташье али нэгэн асуудал бэлдэлсэхэ даабари үгэдэг заншалтайбди.

Жэшээлхэдэ, «Колхоздо үйлэдбэриин гаргаша хороохо тухай» ээлжээтэ нэгэ суглаан дээрээ хаража үзэхэ гэжэ шиидэhэн байгаабди. Энээнэй бэлэдхэлдэ олон коммунистнууд хабаадуулагдажа, тэдэнэр суглаан дээрэ hанамжа, дурадхалнуудаа хэлэhэн, хурса шүүмжэлэл гаргаhан байна.

— Хараалhан агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд манайда бэелүүлэгдэнэгүй, энээн тушаа бригадирнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, колхозой хүтэлбэрилэгшэд hаналаа хүсэд табинагүй. Тиигээд жэлhээ жэлдэ колхознай орооhо таряанай, үбhэ ногооной бага ургаса хуряана,— гэжэ коммунист А. Эрдынеев шүүмжэлээ. Энээн дээрэhээ боложо, үбhэ тэжээл худалдан абахын тула жэл бүри хэдэн зуу мянган түхэриг гаргашалнабди.

Коммунист Раднаев трактор, автомашинада хэрэгтэй түлишэ, түрхихэ материалнуудай үлүү ехээр гаргашалагдадаг тухай тогтожо хэлээ. Гансахан нёдондо жэл манай колхоздо 137 центнер түлишэ, түрхихэ материал үлүүсэ гаргашалагдаhан байгаа. Мүн бусадшье коммунистнууд зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, үйлэдбэриин гаргашые бага болгохо тушаа тодорхой дурадхалнуудые оруулhан юм. Эдэ дурадхалнуудынь партийна суглаанай шиидхэбэридэ ороо hэн.

Жэшээнь, ороohото, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса хангаад, саашадаа хүрэнгэ, тэжээл худалдажа абахаяа болихын тула энэ жэлдэ 500 гектарай шэниисэ хэрээhэлүүлэн, hайн үрэhөөр, агротехникын заабариин ёhоор тариха гэжэ партийна суглаан шиидхээ hэн. Тэрээнhээ гадна 60 гектар сабшалан үтэгжүүлхэ, урдань бэлшээри байhан 600 гектар газар хорёолжо сабшалан болгохо, насосоор 1000 гектар сабшалан уhалха гэхэ мэтэ шухала хэмжээнүүд харагдаад, эдэнэй дүүргэлтын түлөө харюусаха коммунистнууд томилогдоhон байна. Тиигэжэ коммунист О. А. Раднаев тарилгын шанар шалгаха инспекторээр томилогдоhон, коммунистнууд Ш. Б. Шаланов, Б. Б. Яковлев гэгшэд сабшалан уhалха, хорёолхо даабари абаhан юм.

Теэд партийна суглаанай үүргэнь шиидхэбэри гаргалгаар дүүрэдэггүй, харин эхилдэг лэ гээшэ. Тэрэнэйнгээ гүйсэдхэлые хинаха, хангаха хэрэгтэй бшуу. Нэн түрүүндэ суглаанай шиидхэбэриин ёhоор коммунист бүхэндэ тусхай даабари үгтэдэг, шанга эрилтэ табигдадаг. Түрүүн абтаhан шиидхэбэриин хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhан тухай ээлжээтэ партийна суглаан дээрэ партбюрогой секретарь тобшоор элидхэн, коммунистнуудтаа мэдээсэдэг. Тусхай даабари абаhан коммунистнуудай тоосоон заримдаа соносхогдодог байна.

Жэшээнь, хонидые үрэжүүлгын ябаса тухай коммунист Д. Бухаевай тоосоос нэгэ суглаан дээрээ дуулаhан байгаабди. Тэрэшэлэн суглаанай шиидхэбэриин дүүргэлтые партийна бюро хинан шалгажа байдаг. Иигэжэ эмхидхэлэй хүдэлмэри зүбөөр табихада, суглаанай шиидхэбэри саг болзор соогоо дүүрэдэг байна.

«Колхоздо үйлэдбэриин гаргаша хороохо тухай» партийна суглаанай шиидхэбэриин дүүргэгдэhэнэй ашаар hайн үрэ туйлагдажа байнхай. Энэ жэлдэ уларилай муушаг байбашье, таряалангай гектар бүриhөө 12—13 центнер ороohо таряан хуряагдана. Сабшалангай гараса баhал hайн байба. Коммунист Б. Яковлевай хүтэлбэрилдэг бригадынхид гектар бүриhөө дунда зэргээр 20 центнер үбhэ хуряагаа. Тиихэдэ коммунист Ш. Шаланов хорёолhон бэлшээриингээ газарhаа 1000 центнер үбhэ абаад, тэжээл бэлэдхэжэ үргэлжэлhөөр.

Жэлэй эхинhээ хойшо ажахын бусадшье шухала асуудалнууд (гэр байрын барилга, hү hаалга тухай, бригадир, фермэ даагшадай тоосоон гэхэ мэтэ) суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Ажахыда, үйлэдбэридэ хабаатай асуудалнуудhаа гадна, теоретическэ асуудалнууд партийна суглаан дээрэ хэлсэгдэдэг болоо. СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын бэлэдхэлэй үедэ «СССР-эй эрхэтэдэй эрхэ болон уялганууд», «Уласхоорондын байдал» тухай г. м. асуудалнуудые суглаан дээрээ зүбшэн хэлсэhэн байха. Эдэниие нютагайнгаа, колхозойнгоо ажабайдалтай, ажал хүдэлмэритэй нягтаар холбожо хэдэг байнабди. Тиихэдэмнай суглаан hонирхолтойгоор үнгэржэ, коммунистнуудай эдэбхи, үүсхэл дээшэлнэ.

Hүүлэй хоёр жэлэй турша соо манайда нээмэл партийна суглаан саг сагтаа үнгэргэгдэдэг болоо.

Теэд нээмэл суглаа зарлахадаа хаамал суглаанhаа дутуугүйгөөр бэлдэхэ хэрэгтэй. Суглаан дээрэ хэлсэхэ асуудал, болохо үдэр тухайдань коммунистнуудhаа гадна, мүн партийнабэшэ эдэбхитэдтэ, түрүү колхозникуудта хэдэн үдэр урид дуулгаха шухала.

Партийна нээмэл нэгэ суглаан дээрээ үнеэдэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсээ hэмди. Энэ суглаанда 25 түрүү hаалишад, партийнабэшэ мэргэжэлтэд уригдаhан байгаа. Колхозой түрүүлэгшэ А. Ц. Санжиев элидхэл хэжэ, зүбшэн хэлсэлгэдэнь олон hаалишад хабаадаа hэн. Hаалишад Д. Яковлева, Г. Балнаева, Д. Эрдынеева малай үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэhэн тухай, фермэнүүдэй уhаар таhалдадаг тухай хурсаар шүүмжэлжэ, эдэ дутагдалнуудые хайшан гэжэ усадхаха тухай зааhан байна. Мүнөө колхознай hай hайн үүлтэрэй буха, хусануудые худалдан абажа эхилээ.

Иигэжэ партийнабэшэ эдэбхитэд, колхозникууд артелиингээ ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ, партийна организациин үмэнэ табигдаhан шухала асуудалнуудые зүбөөр шиидхэлгэдэ өөhэдынгөө хубитые оруулалсана. Колхозой коммунистнууд партийнабэшэ зониие hургахаhаа гадна, тэдэнhээ hургаал абана.

Г. Дамбаев,
Курумканай аймагай
Карл Марксын нэрэмжэтэ
колхозой партийна
организациин секретарь.

«Техникын үдэр» үнгэргэгдэнэ

Партиин Советскэ райком (Улан-Удэ город) районойнгоо промышленностиин, харгы замай, хэлхээ холбооной, барилгын предприятинуудай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула 1957 оной июньhээ эхилжэ «Техникын үдэр» hара бүхэндэ үнгэргэнэ.

«Техникын үдэрые» hайнаар эмхидхэхын тула инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй hанамжа, дурадхалнуудые хараадаа абажа, тусхай түсэб табяад, лекци, элидхэл хэхэ хэрэгтэ партиин горкомой, райкомой секретарьнар, инженернүүд, технологууд, совнархозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдые хабаадуулна. Hүүлээрнь техническэ киножурналнууд харуулагдана. Мүн «Техникын үдэртэ» ерэhэн инженер, технигүүд өөhэдынгөө ажал хүдэлмэри тухай хөөрэлдэжэ, дүй дуршалөө абалсана.

Hаяхан үнгэрhэн «Техникын үдэртэ» КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь К. М. Продайвода «Машина бүтээлгын hонинууд тухай», судна барилгын заводой главна инженер Н. А. Розанов «Судна барилгын hонин», зооветеринарна институдай доцент нүхэр Иванов— «Атомна энергиие промышленностьда хэрэглэхэ тухай» hонирхолтой лекцинүүдые уншаа.

Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд «Техникын үдэрые» hайшаажа, хүдэлмэридэнь эдэбхитэйгээр хабаадана.

Сентябриин 8—журналистнуудай hаналаа нэгэдэлгын Уласхоорондын үдэр

Мартагдашагүй нэрэ

«Хүнүүд, би таанарта дуратай байгааб! Hэрэмжэтэй ябагты!»—гэhэн зүрхэ доhолгомо үгэнүүдые хэн мэдэхэгүйб! Түби дээгүүр сахилгаан түргэнөөр дэлгэрhэн эдэ мүрнүүдые Чехословакиин гайхамшагта хубисхалша, журналист Юлиус Фучик харата фашистнуудай харанхы түрмын оёорто тулижа зобожо hуухадаа бэшээ бэлэй.

Үнэхөөрөөшье энэ Хүн олон түмэн ажалша зондо инаг дуратай байhан, тэдэнэй зол жаргалай түлөө, энхэ тайбан байдалай түлөө ами бэеэ гамнангүй оролдодог hэн. Гэхэтэй хамта, Юлиус Фучик капиталис байгуулалтада, хархис фашистнуудта айхабтар ехээр зэбүүрхэн дурагүйтэдэг, тэдэнэй урдаhаа баатар зоригтойгоор тэмсэдэг бэлэй.

Юлиус Фучигые арбан табан жэлэй саада тээ, 1943 оной сентябриин найманда немецкэ бузар фашистнууд саазалжа алаhан байгаа. Тэрэ үдэрынь журналистнуудай hаналаа нэгэдэлгын Уласхоорондын үдэр боложо, үглөө тэмдэглэгдэхэеэ байна.

Юлиус Фучик 1903 ондо Прагын хүдэлмэришэнэй бүлэдэ түрөө. Чехословакиин Коммунистическэ партиин байгуулагдаhан үеhөө эхилээд гэшүүниинь боложо ороо hэн. Тэрэ сагhаа хойшо коммунист Фучик ажалшадай эрхэ сүлөөгэй, амгалан байдалай арюун нангин хэрэгтэ ами наhаяа дууhан зорюулhан байха юм.

Юлиус Фучик яhала олон зохёолнуудые бэшээ. Түрүүшын статьянууд хорёод оной эхеэр хэблэгдэнхэй. Буржуазин үзэлые элишэлэн шүүмжэлжэ, арадай бодото соёлые хамгаалан бэшэhэн зохёолнууд тэрээндэ олон бии юм. Буржуазна Чехословаки тухай тэмдэглэл, бэшэгүүд соогоо Юлиус Фучик капиталистнуудай ааша мэхые элирүүлнэ, ажал хүдэлмэригүй, үлэсхэлэн хооhон байдалтай эдэбхитэйгээр тэмсэхыень арад зоноо уряална.

Гушаад онуудта Юлиус Фучик манай орондо ерэжэ, байра байдалтаймнай hайса танилсаад, социализм байгуулхадаа советскэ хүнүүдэй амжаhан туйлалтанууд тухай ном бэшээ hэн. Эрхэ сүлөөтэ байдалай үльгэр жэшээ бологшо СССР орондомнай тэрэ хододоо дуратай байдаг, амжалта туйлахадамнай омогорхон баясан ябадаг бэлэй. «СССР-тэ хоёр жэл шахуу байгааб... Теэд энээхэн турша соо советскэ хүнэй байдал ямар түргэн hайжаршоо гээшэб!.. Ангигүй, социалистическэ общество хараhаар байтарни бии боложо байгаа»,—гэжэ нютагаа бусаха дээрээ тэмдэглээ hэн.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ Германиин, Италиин, Японой болоод бусад эзэмдэгшэ империалистическэ гүрэнүүдэй урдаhаа үргэн ниитэ арад зон хатуу шангаар тулалдаhан байха юм. Юлиус Фучик мэтын баатар зоригтой коммунистнууд түрүүтэй хүдэлмэришэн анги болбол фашизмда эсэргүү тэмсэлэй гол хүсэнниинь байгаа.

Чехословакиин Коммунистическэ партиин нюуса байдалда ороhоной hүүлээр Юлиус Фучик фашистска булимтарагшадта харюу үгэхые арад зоноо уряалан, дайшалхы хурса статьянуудые бэшэдэг hэн. Прага городто Гитлерэй сэрэгүүдэй ороhон hүни Юлиус Фучик залуу үетэндэ зорюулхаар хараалагдаhан романаа бэшэжэ захалаа бэлэй. Тэнсэлгүй ехээр фашистнуудта зэбүүрхэжэ бэшэhэн мүрнүүдые тэрэ номойнь орошол соо уншанабди: «Хажуудаханамни дуулдажа байгаа хажар абяатай тахатай сабхи гуталтанай алинииншье маниие низа дарахадаа болохо. Миин зорюута гү даа, али үүр сухалаа хүрэhэндөө, үгышье hаа юрэ шунаhандаа маниие низа даража болохо—бидэ энээниие мэдэнэбди. Иигэжэ hанаад лэ ябанабди.

Теэд маниие үхэлhөө айна гэж[...] hанаарайт... Бидэ булта амид[...] хэгүйшье hаа, баран хосор[...] байхабди. Бидэ энээниие мэ[...]ди. Иигэжэ hанаад лэ ябана[...] (1956 ондо Москвада хэблэг[...] «Шэлэгдэмэл зохёолнуудайн[...] дахи хуудаhанда харагты).

Галзуу фашистнууд 1942 [...] апрель hарада сусаршагүй [...]той Фучигые барижа, Панкр[...]дэг Прагын түрмэдэ хаагаад, [...] тамалпанайнгаа hүүлээр саа[...] алаhан байгаа. Түрмэдэ [...] байхадаашье Юлиус Фучик [...] зуужа, дайсанай урдаhаа бүр[...]налтайгаар тэмсэжэ ороо hэ[...]

Хүн амитанай тэсэхын ар[...] хүшэр хүндэ байдалда Юлиус [...]чик «Саазалуулхын урда тээх[...] гэhэн hүүлшынгээ ном бэшээ [...] Арюун шуhаяа адхаруулжа ба[...] бэшэhэн сэдьхэл хүдэлгэмэ [...] хёолынь арад зоноо hэргэг [...] уряална, коммунизмын панг[...]рэгэй хэзээдэшье илаха ябаа[...] авторай этигэдэг байhанине [...]шэлнэ. Фашизмда эсэргүүсэн [...] тарлигаар тэмсэhэн эгээлэй [...]дые энэ ном соогоо эли тодоо[...]раглан харуулхатаяа хамта, Эхэ орондоо урбажа, арьяатан[...]санда туhалhан этэгээдүүдые [...] зохёолшо балшыса элирүүлээ.

«Саазалуулхын урда тээхи[...] гэhэн зохёолойнь түлөө Юлиус [...]чигтэ эб найрамдалай Уласхо[...]дын шан эгээн түрүүн олгог[...] байна. «Зол жаргалта бай[...] түлөө бидэ ажаhуугаабди, тэрэ[...] түлөө байлдаанда оролсонобди[...] рэнэйл түлөө ами наhаяа [...] байнабди. Тиимэhээ бидэнэй [...]рые дурсахадаа уйдажа гаш[...]жа бологохүй гээд дахин [...]наб»,— гэжэ тэрэ ном доторн[...] шээтэй. Тиин улад зоной зол[...]галай түлөө баатар зүрхэтэй[...] тэмсэhэн Юлиус Фучигэй ажа[...]далынь, тэрэнэй бэшэhэн зо[...]нуудынь арадуудай аюулгүй [...]хын түлөө оролдодог олон [...] эгээлэй хүнүүдтэ, соёл куль[...] хүдэлмэрилэгшэдтэ зориг [...]руулма жэшээ болоно.

«Хүнүүд, hэрэмжэтэй ябаг[...] гэжэ Юлиус Фучик захиhан ба[...] Эдэ үгэнүүдынь эб найрамда[...] демократиин, социализмын [...] тэмсэгшэдэй сэдьхэл зүрхэнд[...] хөөр хадуугданхай.

Ц. Будаев

ҮБЭЛДЭ ХАНГАЛТАГҮЙГӨӨР БЭЛЭДХЭНЭ

Редакцида ерэhэн бэшэг

Хэнэйшье мэдэхээр сентябрь намарай түрүүшын hара гээшэ. Тиимэhээ предприяти бүхэниие үбэлдэ хүсэд бэлэдхэхэ саг тулажа ерээ. Гэхэтэй хамта, энэ тон шухала хүдэлмэри Улан-Удын паровозо-вагонно заводто хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Үбэлдэ бэлэдхэл илангаяа паровозно, металлургическа цехүүдтэ муугаар табигданхай. Тус цехүүдэй хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Брянский, Спектор, Краснов гэгшэд дурсагдаhан асуудалда анхаралаа огто табинагүй. Эдэнэр үнгэрhэн жэлдэ ушарhан бэрхэшээлнүүдhээ багашье тобшолол хээгүй байха юм. Мүнөө болотор цехүүдэй үбэлэй үедэ таhалгаряагүйгөөр ажаллахые хараалhан хэмжээ-ябуулганууд хүдэлмэришэдэй үйлэдбэриин суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээгүй байhаар.

Тэрэшэлэн арматурна, кузнечнэ цехүүдтэ дутагдалнууд олон. Эдэ цехүүдэй корпусуудай хушалтанууд hандархай, шэнэлэгдэхээр болоо. Тинхэдэ үүдэ, сонхонуудынь хуушаршанхай юм.

Гадна, тус заводой ажалшадай гэр байра саг болзортонь заhабарилха талааршье горьтой хэмжээн абтанагүй. Тиигэжэ байhаар заводойхид дээрээ ортохонь бэшэ гү?

С. Черненко.

„БУРЯТ YНЭНДЭ“ БЭШЭhЭН[...] hҮҮЛЭЭР

„5 hара соо кино харуулагданагүй“

Иимэ гаршагтай бэшэг мана[...] зетын августын 13-най номер[...] лилогдоhон байгаа.

Торийн аймагай Улекчин [...]гай ажалшадта кино үнинэй [...] лагданагүй гэжэ тэрэ бэшэ[...] хэлэгдэhэн юм.

Манай редакцида Торийн [...] ведэй гүйсэдкомhоо мэдээс[...] ёhоор, бэшэг соо хэлэгдэhэн [...] тануудаар хэмжээн абтаа. [...] Улекчинэй клубта неделидээ [...] хин кино заатагүй харуула[...] болоо.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮГЖЭЛТЫН ШУХАЛА ШАТА

(КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумэй болоhоор 5 жэлэй ойдо)

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй 1953 оной сентябрьда болоhон Пленум «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай» онсо шухала тогтоол абаhан юм. Тэрэ сагhаа хойшо табан жэл үнгэрбэ.

Манай ороной хүдөө ажахы жэжэ, үмсэ ба гээгдэнги байhанаа Совет засагай үедэ Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр механизированнэ, томо түрүү ажахы болоо юм. Колхозой байгуулалтын илаhанай ашаар манай ороной хүдөө ажахы нилээд ехэ амжалта туйлаhан байна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй сентябриин Пленум ороной хүдөө ажахын саашадаа хүгжэлтын шэнэ шатада эхи табижа үгөө. Пленум хадаа манай хүдөө ажахын гол дутуу дундануудые үнэн сэхээр, зоримгойгоор элирүүлжэ, тэрэнэй саашанхи зорилгонуудые эли тодоор хараалhан байна. Томо социалистическэ хүдөө ажахын туйлай ехэ арга боломжонууд үшөөл муугаар хэрэглэгдэнэ, баhа хүдөө ажахын үйлэдбэри арадай эрилтые хүсэд hайнаар хангажа шаданагүй гэжэ Пленум сэхэ заагаа бэлэй.

Хүдөө ажахын гээгдэнги байдалай гол шалтагаануудые Пленум элирүүлээ. Нэгэдэхеэр, ороноо индустриализацилха үедөө бидэнэр мүн хүдөө ажахые, хүнгэн промышленностиие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ арга багатай байгаабди. Энээнhээ гадна, мүн бусадшье шалтагаанууд бии hэн. Тэдэнь ямар бэ гэхэдэ, хүдэлмэрилэгшэдые түлөөhэнэй талаар урмашуулха гэhэн В. И. Ленинэй hургаалые хазагайруулhан, хүдөө ажахыда хүсэ ехэтэ техникые муугаар хэрэглэдэг байhан, мүн колхозууд, МТС-үүд, совхозуудые, партийна, советскэ, хүдөө ажахын эмхи зургаануудай зүгhөө муугаар хүтэлбэрилдэг байhан юм.

Партиин Центральна Комитедэй сентябриин Пленум хадаа хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ hаад тойбо татажа байhан хамаг бүхы дутуу дундануудые болон шалтагаануудые усадхаха талаар хэмжээнүүдые абаба. Манай хүдөө ажахые эрид дэбжээхын тула тус Пленум үргэн ехэ хараа түсэб баталан абаба. Колхозууд болон колхозникуудые түлөөhэнэй талаар урмашуулха гэhэн гурим ёhые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, энээгээрээ хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ гэжэ хараалагдаба. Хүдөө ажахын шухала эдеэ хоолой зүйлнүүдтэ тогтоогдоhон урдынь тон бага үнэ сэнгүүд нилээд дээшэлүүлэгдэhэн байна.

1953 оной сентябриин Пленумhээ хойшо манай парти, правительство хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар туйлай ехэ хэмжээ-ябуулга бэелүүлээ. Хүдөө ажахын машина, техникэ олоор гаргаха, шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглаха, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудые хүтэлбэрилэгшэдөөр бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие дэбжээхэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдые түлөөhэнэй талаар урмашуулха, хүдөө ажахые шэнэ гуримаар түсэблэхэ гэхэ зэргын хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ.

Партиин бэелүүлhэн хэмжээнүүдэй ашаар манай ороной хүдөө ажахы шэнэ, дээдэ шатада гаража, туйлай ехэ амжалта туйлаба. Hүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо манай орондо 36 миллион гектар шэнэ ба боро газар элдүүрилэгдээ.

Ороной тарилгын талмайн ехэ болоhоной, ургамалнуудай ургасын дээшэлhэнэй ашаар манай орондо хүдөө ажахын продуктнууд hураггүй ехээр абтадаг болоо. Hүүлэй жэлнүүдтэ таряанай ургаса hайн байжа, ороohо таряан ехээр абтадаг болонхой. Хэрбээ 1953 ондо 2187 миллион пүүд таряан абтаhан байгаа hаа, 1956 ондо—3738 миллион пүүд абтаhан байна. Советскэ Союз Америкын Холбоото Штадуудhаа хоёр дахин ехэ шэниисэ абана. Энэ жэлдэ манай орондо урдань үзэгдөөгүй ехэ ургаса хаа хаанагүй абтажа байна. Таряанhаа гадна, мүн бусадшье ургамалнуудай ургаса ехээр абтана.

Урдань мал ажал манай ороной хүдөө ажахын гээгдэнги hалбари байhан юм. Теэд эндэшье партиин анхарал оролдолгын ашаар hүүлшын жэлнүүдтэ ехэхэн амжалта туйлагдаа. 1954 оной январиин 1-hээ 1958 оной январиин 1 хүрэтэр эбэртэ бодо мал 10,9 миллионоор, тэдэнэй тоодо үнеэд 6,2 миллионоор олошороо. Энэ сагай турша гахайнууд 11 миллионоор, хонид—20,3 миллионоор олошороо.

Малай тоо толгойн олошорхотой хамта, мүн тэдэнэй ашаг шэмэнь дээшэлнэ: 1957 ондо колхоз, совхозуудта hү hаалга 1954 онтой сасуулбал, хоёр дахин шахуу ехэ болоhон байна. Хэрбээ 1954 ондо үнеэн бүриhөө 1072 килограмм hүн hаагдадаг байгаа hаа, 1957 ондо 1858 килограмм hаагдаhан байна. Мүнөө үедэ манай орон США-да hаагдадаг hүнэй 95 процентын шэнээн hү hаажа абана. Харин тоhо абалгаар бидэнэр США-е ахижа гараабди. 1957 ондо урда урдынхида орходоо нилээд ехэ мяхан бэлдэгдээ.

Мүнөө үедэ манай орон дотор хүн бүхэндэ хүртэсын талаар нооhо, сахар, хартаабха ба бусад зүйл США-да орходоо ехээр үйлэдбэрилэгдэнэ.

Байгша 1958 ондошье манай ороной хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ гэhэн бүгэдэарадай хэрэгтэ манай Бурядай АССР-эй ажалшадшье эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Манай республикын мал ажалай гол hалбари болохо хони үсхэбэрилгэ илангаяа түргэнөөр хүгжэнэ. Hүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо хонидой тоо толгойнь 42 процентээр олошороо. Энэ саг соо гахайн тоо 52 процентээр олон болоо.

Республикын малай тоо толгойн олошорхотой хамта, тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлнэ. Тиин, хэрбээ 1954 ондо колхозуудта үнеэн бүриhөө 475 литр hүн hаагдадаг байгаа hаа, 1957 ондо 1261 литр hаагдаhан байна. Мүн энэ дүрбэн жэлэй туршада хонин бүриhөө нооhо хайшалалга 1,48 килограммhаа 2,5 килограмм хүрэтэр дээшэлhэн байха юм.

Иигэжэ республикын бүхы ажахынуудта 1954 онтой сасуулбал, 1957 ондо 1,8 дахин ехэ нооhо, 2,1 дахин ехэ hү, 1,3 дахин ехэ үндэгэ, 26 процентээр ехэ таряан абтаба.

Парти, правительствын хараалhан хэмжээнүүдэй ашаар колхозуудта хүдөө ажахын продукци абалга эрид дээшэлжэ, колхозуудай олзо доход нилээд ургаа, колхозникууд баян шадалтай болоо. КПСС-эй Центральна Комитедэй сентябриин Пленумhээ хойшонхи үе соо гансал хүдөө ажахын продуктнуудай үнэ сэнгэй дээшэлhэнэй ашаар колхозууд болон колхозникуудай жэлэйнь олзо 50 гаран миллиард түхэригөөр ехэ болоhон байха юм.

Мүнөө үедэ манай ороной олонхи колхозууд шанга шадалтай, томо ажахынууд болонхой. Колхозууд 100 миллиард шахуу түхэриг хубаагдадаггүй фондтой болоhон байна.

Манай ороной арадай ажахын, тэрэ тоодо хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтын гол шухала замые КПСС-эй түүхэтэ XX съезд заажа үгэбэ. Тэрэ съездын шиидхэбэри бэелүүлжэ, партиин Центральна Комитет хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтын үнэн сэхэ замые хараална.

Энэ оной февраль hарада КПСС-эй ЦК-гэй Пленум «Колхозно байгуулалта саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» түүхэтэ тогтоол абаhан байна. Пленумэй шиидхэhэн асуудалнууд бүгэдэарадай дунда зүбшэн хэлсэгдэжэ, удаань СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хуули болгон абтаhан байгаа. Коммунистическэ партиин үүсхэлээр, бүгэдэарадай hайшаан дэмжэлгээр абтаhан энэ түүхэтэ тогтоол хадаа манай ороной хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтэдэ хизааргүй ехэ арга боломжо нээжэ үгэнэ. Энэ ушарые баримталхын тула [...] бэдэрэлтэгүй.

Мүнөө жэлэй хабарай та[...] ургасые харууhалха, ургаса [...] хуряаха хүдэлмэри хүдөө а[...] техникые колхозуудта худа[...] үгэhэнэй үлүү hайн бай[...]лаблан hайса гэршэлээ. Кол[...] техникые худалдажа абахад[...]рээндэ эзэн янзаар, гамтайга[...]дадаг, hайнаар ашагладаг [...] Энээнэй ашаар мүнөө жэлэй [...] ажахын хүдэлмэри урда урд[...]даа орходоо богони саг соо, [...] hайнтайгаар хэгдэhэн, хэгдэ[...] байна.

Хүдөө ажахые саашадань [...]жөөхэ хэрэгтэ КПСС-эй Ц[...] июниин Пленум ехэхэн удха[...]тай байгаа. «Уялгата туша[...] МТС-эй хэhэн хүдэлмэриин [...] натура түлбэри болюулха, [...] ажахын продуктнуудые бэл[...] шэнэ гурим, худалдан абаха[...]сэн болон услови тухай» Пле[...] тогтоол хадаа колхозой байгу[...]тын саашанхи хүгжэлтэдэ, [...]ба хүдөөгэй хоорондохи хар[...] бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала [...] дүүргэхэ зэргэтэй юм.

Ороноймнай хүдөө ажахын [...]мэрилэгшэд мяха, hү, тоhоной [...] бүхэндэ хүртэсын талаар [...] жэлнүүдтэ Америкын Хол[...] Штадуудые хүсэжэ, ахижа гар[...] түлөө тэмсэжэ байна.

Тиигэжэ хүдөө ажахые [...] шууд хүгжөөхэ гэжэ манай па[...] үүсхэлээр табан жэлэй саа[...] эхилэгдэhэн үргэн ехэ хараа [...] элитэ ехэ үрэ дүн үгэжэ бай[...] Мүнөө үедэ манай ороной [...] ажахы хэзээ заяандаа үзэг[...] ехэ амжалта туйлажа байна. [...] жэлнүүдтэ бүри ехэ амжалта [...]лагдаха байhаниинь дамжаг[...]

Б. Ба[...]

Шэнэ үеын баатарнуудтаа зорюулжа, шэмэ ехэтэй шүлэг, прозо зохёогыт!

Республикын уранзохёолшодой III съездэ хабаадагшадта амар мэндэ!

ҺАЙН ОЧЕРК, РАССКАЗУУД ХЭРЭГТЭЙ

Уранзохёолшоднай удха түгэлдэр, уран хурса зохёолнуудые бэшээд, улад зондоо уншуулжа урмашуулдаг гээшэ. Эдэнэй зохёолон номууд колхоз, совхозуудай библиотекэ, улаан булангууд соо олон байдаг. Илангаяа ургажа ябаһан залуу нүхэдэй шүлэгүүдэй, найруулганuудай суглуулбари һүүлэй үедэ олоор хэблэгдэн гарана. Хүдөө нютагай хүн зоной зариман өөһэдын библиотекэтэй болоо байнхай. Иимэ ушар арад зоноймнай соёл болбосоролой улам ургажа байһые гэршэлнэ.

Хүдөөгэй ажалшад газетэдэ гарадаг очерк, рассказуудые ехээр һонирхожо уншадаг. Теэд манай уранзохёолшод республикынгаа түрүүшүүл тухай очеркнуудые, мүн һай һайн рассказуудые юундэшьеб бэшэнэгүй.

Тэрээнһээ гадна, уранзохёолшоднай һүүлэй үедэ хүдөө нютагуудаар үсөөншэг ябадаг болошоо ха. Манай «Улаан Оронго» колхоздо хоёр жэлэй турша соо оройдоо ошоогүй.

Р. Бимбаев,
Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой парторганизациин секретарь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу уранзохёолшод «Бурят үнэнэй» редакци ерээд, хөөрэлдэжэ байна. **Л. Хайдуровай фото.**

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ХҮСЭЛ БА ЭРИЛТЭ

Үндэһэ яһатанай асуудалаар Коммунистическэ партиимнай бэелүүлдэг ленинскэ политикын ашаар бурят арад бүхыдөө баян, болбосоронги һайхан байдалтай болоо. Революциин урда тээ хоохон тала, хүбшэ тайга байһан газарта хото городууд бодонхой. Онһон техникээр зэбсэгжэһэн мантан томо фабрика, заводууд байгуулагдаа. Республикымнай хүдэлмэришэн ангиин дунда бурядуудшье олохон хүдэлдэг.

Теэд, манай уранзохёолшод һүүлэй үедэ хүдэлмэришэд, инженернүүд, техникүүд тухай очерк, повесть, роман бэшэнэгүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Шэнэ үеын шэнэ хүнүүдые харуулжа бэшэхэ ямар ехэ арга боломжын бии байһые уранзохёолшо Чимит Цыдендамбаевай зохёоһон «Соном Гармаев» поэмэ гэршэлнэ.

Хүндэтэ уранзохёолшоднай хүдэлмэришэн анги тухай саашадаа бэшэдэг болохо бэзэ гэжэ найдагдана.

П. Олзоев, Улан-Удын ПВЗ-гэй хүдэлмэришэн.

Дуу бэшэмээр шүлэгүүд хомор

...най уранзохёолшод, поэдүүд ...аад онһоо эхилэн, олохон дуу шүлэгүүдые зохёожо, композиторнуудта аялга бэшүүлһэн юм. Тэрэ үеһөө хойшо мүнөө болоторо олон дуу, романс бэшэгдэ байха. Тэдэниие мүнөө радиогоор дамжуулхадань, концертдэ дуулахадань шагнадаг байнабди.

...шаад онуудай үеэр залуу поэт ...нов, композиторнууд Берлинский, Морошкин, Тихонов, тэрэшэлэн Халбаев, Бардамов, Ямпилов ...соо дууладаг бурят дуунуудые ...тоо бэлэй. Тэрэ үедэ «Бурят-гигант», «Доодохон Онгостой», «Комсомол», «Хабарай дуун» гэхэ ...олохон дуунууд арад зоной ...да дэлгэрээ һэн. Мүн «Жаргал», «...гал», «Ремзавод» гэхэ мэтэ ...нууд бии болоһон байна.

...гшөөд онуудаар дайнай үеын ...нууд, һүүлээрнь амгалан байдал ...жа дууланан дуунууд олоор ...тоо бэлэй. Залуу поэдүүд ...бнеев, Жалсараев, Чимитов, ...илов, Зарбуев гэгшэд дуунда тааруулжа, оншотой зохимжотой шүлэгүүдые зохёодог болоһон ...Эдэ поэдүүдэй оролдолгонь ...позиторнуудай дуу бэшэхэ хүсэлдэ ехэхэн туһа хүргэдэг ...аа. Композитор Ямпилов поэт ...пилов хоёрой, композитор Ба... поэт Жалсараев хоёрой хамта бэшэһэн дуунууд арад зоной ...а таранхай байдаг. Тиигэжэ ...зарва ажаллахада сэхэл һайн ...а. Гэхэ зуура, иимэ хүдэлмэри һүүлэй үедэ бага зэргэ мартагдажа байһаниинь муу гэжэ һанагдана.

Дурсагдаһан поэдүүднай мүнөө томохон номуудые бэшэдэг болонхой. Тиихэдэ композиторнууднай оперо, баледүүдые бэшэдэг болоо гээшэ ааб даа. Иимэ ушарһаа, дуунууд болон романснууд мүнөө орхигдошоо.

Шэнэ шэнэ дуунууд болон романснуудые бэшэхын тула шүлэгүүдые олоор зохёохыень уранзохёолшодоо, поэдүүдээ уряалнабди.

Олон шүлэг «Бурят үнэн» газетэдэ гарадаг, тэрэшэлэн ном боложо хэблэгдэдэг гээшэ. Тиигэбэшье, дуу бэшэмээр шүлэг балай олдодоггүй. Дуун болохоор шүлэгүүд ямар маяг түхэлтэй, ямар байгуулалтатай байхыень манай поэдүүд өөһэдөө мэдэжэл байдаг ёһотой. Теэд, дуун гээшэ гэжэ бэшэһэн шүлэгүүд удха болон маяг түхэлөөрөө тааруулагдабашье, доторой ритмэнь (сохисонь) тиигэд иигэд гээд лэ хэгдэһэн байдаг. Тиимэ шүлэг бэшэдэг нүхэд композиторнуудтай зүбшэнгүй, амяарханаараал дархалжархихадань дуунай шүлэг болон шаданагүй гэжэ һанагдана.

Дуунда шүлэг зохёохо асуудалые уранзохёолшодой 3-дахи съезд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ хэрэгтэй. Гансашье дуунай шүлэг бэшэ, мүн оперо болон баледэй либреттэ хаа яахан бэшэгдэдэг. Энээн тушаа республикымнай Уранзохёолшодой союз һаналаа табидаг болохо бэзэ гэжэ һанагдана.

Д. Аюшеев, композитор.

Барас ХАЛЗАНОВ

Тракторист

Үндэр уулын
оройһоо тулган,
Үүрэй толон
далияа дэлгэбэ.
Энэ үглөө
түрүүшынхиеэ һасаран
Элдин таладаа
хахалхаа гараба.
Задарюун гараараа
рычагаа даран,
Зэлэдэн сэхэхэнээр
хүлэгөө жолоодожо,
Анзаһаараа талынгаа
хүрьһэнһөө дүрэн,
Ажалай поэмэ
бэшэжэ ороно...

Адар араһандал
зөөлэхэн хүрьһэн
Анзаһа дороһоонь
эбхэрэн унажа,
Ханалгалжа дүүхэйм
матажа гүрэһэн
Харахан гэзэгэдэл
хүбхэлзэн һунана.
Хоолой мэдүүлэн
дуулана һасаран,
Хонгёо аялгань
зэдэлнэ хээрээр...
Аалихан гараһан
үглөөнэй наран
Алтан медальдал
яларна дээрэнь.

Ц-Д. ХАМАЕВ.

Харгы

Харгы, харгы,
Харгаданагүй заха хизаарынь,
Үргэн талын
Үбсүү эсхээд зурына.
Хайшааш һунана—
Дэлхэйн алиш зүг руу.
Зариманиинь саана,
Захадаа хүрөөд, мухардана.
Нэгыень шэлэн
Нэлэнхы талаар алхалнам.
Орёотой хүндэ,
Ута байһыень мэдэрнэм.
Залуугай эршээр
Замдаа багаханш эсэнгүй
Ябахыл шиидээб
Яаралтай,
Гэдэргээ эрьенгүй.
Хүсэ үгөө
Хадын арюун аршаан.
Баһа үшөө
Бэлэглээ эхэм намдаа:
Хүгжэмтэ хоолой
Халуун зүрхэн хоёрые
Хаанашье һаань
Хангюурдан, дуулан һуухыем.
Үбсүүгээ сэлинэм
Урдаһаам һэбиһэн һэбшээндэ.
Зайжа байг
Задарюун энэ сээжээрни.
Далиием хумихаа
Дээрэһээ буугаа бэшэ лэ,
Һугаһаам үргэн
Һаруулда абаашахы эршэлээ.
Урдань энээгүүр
Улаа шэрэһэн хамбышад
Ябажа үзөө
Яндан тэргэ, шаргааршье,
Тэдэнэй харгы
Тиимэш холо бэшэ һэн.
Хабсагай мүргөөд,
Һөөргөө тэхэридэг байһан юм.
Миниихи аяар
Мүнгэн һаратай ниилэнэ.
Найдал бии,
Носоно мүнхын зуладал,
Гэрэлтүүлэн,
Гэгээн толото замыем.

Нягта холбоотой байял

Манай республикын уранзохёолшодой съезд декадада бэлдэжэ байһан түлэг үедэ болохонь. Энэмнай нилээд ехэхэн удхашанартай. Хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ зүйлнүүд, сэхынь хэлэхэдэ, яһала бии. Жэшээнь, манай зохёолшод театртай хэрзэргэ холбоотойб гээд хаража үзэе. Холбоогоор багал гээшэ!

Һүүлэй үедэ манай репертуарта һай һайн зүжэгүүд ороошье һаа, энэ үеын байдал харуулһан, мүнөө боложо байгаа юумэнүүдтэ хамааран оролсоһон удхатай зүжэгүүд үгы гэхээр. Энээндэ театр лэ түбхын түрүүн гэмтэй юумэ аабза. Зүгөөр, хүнэй шэнэ пьесэ бэшэжэ үгэхэгүйдэ яахабши. Пьесэ бэшэһэн гү, бэшэхээ һанаһан хүндэ туһалха, режиссёрнуудтай, артистнуудтай уулзаха, гүйхэ зэргээр ябуулга хэбэшье, балай үрэ гараад үгэнэгүй. Илангаяа залуу авторнууд үсөөн ерэдэг байһаар. Бидэнтэй хүдэлжэ байһан залуу нүхэд гэхэдэ, Ц. Бадмаев, Н. Дамдинов, Д. Улзытуев болоно. Гэбэшье, эдээнһээ гансал Улзытуевынь нэгэ зүжэг асараа, заһаһан, мүлиһэнэй һүүлээр «Хабар байгаа» гэһэн пьесыень табиха тээшээ боложо байнабди. Тиихэдэ Ц. Бадмаев хоёр жэлэй туршада пьесэ бэшэдэг, теэд мүнөө болотор харагдаха юумэн үгы. Н. Дамдинов баһал нэгэ пьесэ бэшэдэг юм, дүүргэхэл байха гэжэ найдана гээшэбди.

Эдэмнай залуушуул байһан тулада зарим ушарта ядалдажа, тулижашье магадгүй. Зүгөөр, үнинэй драматургнуудай тэдээнтэй хүдэлдэггүйнь һонин. Жэшээнь, манай театрын артист ябаһан драматург Н. Балдано мүнөө уранзохёолшодые толгойлно. Теэд нүхэр Балдано залуу авторнуудай пьесэ бэшэхэдэнь ямар туһа хүргэнэб гээд хараха болоо һаа, хай даа, үгыл ха. Аполлон Шадаев, Гомбо Цыдынжапов гэхэ мэтын нүхэд өөрынгөө мэргэжэл шадабариие баһал залуушуулда үгэхэ аргатай. Хайшан гээд? Минии һанахада, Бурядай Уранзохёолшодой союзай дэргэдэ драматургиин секци тогтоогдохо ёһотой байгаа. Тиимэ секци үгы байхаһаа гадна, Уранзохёолшодой союзда шэнэ пьесэ зүбшэн хэлсэһэн ушар хомор. Шэнэ шүлэгүүдэй согсолол, повесть, роман гэхэ мэтые Уранзохёолшодой союзда зүбшэдэг, тоосолдодог, арсалдадаг хэбэртэй агша. Харин пьесэ болохóдонь хэрэгсээхээ болёод байдаг гэхэдэ буруу болохогүй.

Хэрбээ Уранзохёолшодой союзда драматургиин секци эмхидхээ һаань, авторнуудһаа гадна, мүн манай мэдээжэ артистнуудшье хабаадалсажа, залуушуулда туһа хүргэхэ һэн.

1940 оной декадаһаа хойшо Бурядай литература яһала олон пьесэтэй болоо. Тиигэбэшье, манай үеын байдал харуулһан драматическа зохёол тон үсөөн байна. Декадада абаашаха «Будамшуу», «Ухаанһаа болоһон уйдхар» гэжэ зүжэгүүд бии аад, мүнөөнэй байдал тухай хөөрэһэн пьесэ театрын репертуар соо хомор. Гансашье манай театрта бэшэ, мүн ондоошье театрнуудта тиимэ.

Илангаяа һүүлэй үедэ боложо байһан хубилалтануудые харуулха, ажабайдалтай нягта холбоотой байха гээшэ—советскэ уранзохёолшодой нангин уялга болоно.

Ц. Балбаров, Гүрэнэй бурят драмын театрын директор.

Тусхай анхарал табихаар болоо

...үргуулиин һурагшадта зорюулжа бэшэһэн уран зохёол хэнэйшье ...ээр үсөөн байна. Тиихээ тиигэжэ манай республикын уранзохёолшод тиимэ зохёол бэшэдэггүй ...

...лэй үедэ һургуулинуудтамнай ...техническэ һуралсал үргэнөөр ...агдана. Һурагшад гар ажалда дүршэлтэй боложо байна. Өөһэдынгөө хүсөөр мастерскойнуудые барина. Мүн һуралсалай-туршалгын талмай дээрэ огородой эдеэ тарижа ургуулна. Үйлэдбэриин бригада эмхидхэжэ, зундаа колхозуудта хүдэлдэг болонхой. Тэдэнэр үбһэ, тарвa хуряалгада, огородой хүдэлмэридэ, соёл культурын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Эдэ асуудалнуудые үргэнөөр харуулһан зохёолнууд манай эндэ хомор байна.

Мүн һургуулиин сценэ дээрэ табигдаха багахан зүжэг тон хомор. Тиимэһээ һургуулиин сценэ дээрэ зүжэг, бүжэг табигданагүй. Энээн тухай мүн лэ бодохо зэргэтэй.

Х. Дамдинова, Улан-Удын 1-дэхи интернат-һургуулиин багша.

Студентнэрээ бү мартыт

Бурят литературын бии болоһоор олохон рассказ, шүлэг, поэмэ, хэдэн повесть болон роман бэшэгдэбэшье, мүнөө үеын студентнэр тухай энэ гэхэ һайн зохёол үгы тооной. Студент гээшэмнай лекци шагнаад лэ һуудаггүй, харин колхоздо, барилга дээрэ хүдэлжэ шадаха, хүдэлдэгшье байха. Ленинскэ комсомолой хүмүүжүүлһэн студент хүбүүд, басагад ямаршье хүдэлмэри хэхэ, ямаршье бэрхэшээл дабахаар бэлэн байдаг бшуу. Тиимэһээ студент тухай бэшээгүй байжа болохогүй гээшэл! Уранзохёолшод студентнэр тухай саашадаа һаналаа ехээр хандуулха аабза гэжэ найдагдана.

Тэрээнһээ гадна, манай ахамад уранзохёолшод һаяхан бэшэжэ эхилһэн залуушуулда, уранзохёолшод, поэдүүдтээ зохихо һургаал үгэдэггүйнь гэмшэлтэй.

Аха заха, үнинэй бэшэдэг, арад зондоо мэдээжэ болоһон уранзохёолшоднай саашадаа дүй дүршэлөө хубаалсажа байгыт гэжэ гүйхэ һанаатайб.

З. Гомбожапов,
Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент.

...аймагууд эндэ хэлэгдэ... гэжэ түрүү...

...эли тодо гэршэ баримта болоно. Сентябриин 5-най байдалаар ...үзэхэдэ, Байкало-Кударын ...най XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз хуряаһан 255 гектарай 55-е, «Знамя Октября» колхоз ...60 гектарай 35-ыень; тиихэдэ ...нь бүхы дээрээ хоёр мянга ...гектарайнгаа миил табан зуу ...е амяарлан хадаһан байгаа. ...мүнөөшье гээгдэлһээ гараагүй. Мүн Яруунын, Заиграйн, Түнхэнэй, Иволгын болон бусад хэдэн аймагуудай зарим колхозууд баһал ...нобшоронхой. Хуряагдаһан ...тариинь саг соогоо суглуулагдаагүй, поли дээрээ удаан ажаллажа, эрхим жэшээ харуулыт, түрүү үүргэеэ дүүргыт!

Совхоз, колхозуудай партийна организацинууд, дирекци болон правленинүүд тарва хуряалга, тушаалга, хүрэнгэ хаалгын талаар тохёолдоһон таһалдал, дутагдалые тон һаяар усадхахын тула тодорхой хэмжээ абыт.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлэйнгээ экзамениие эрхим һайнаар барижа, амжалтаяа арьбадхахань дамжаггүй.

Нүхэд механизаторнууд! Үнэн бээ бэелжэ, үндэр бүтээсэ түйлажа, баатар солоёо дуудуулыт!

...нер Сунгат Ахмадуллин зугаална.

Энэ нүхэрнай харюусалгата ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэжэ ябадаг үнинэй дүршэлтэй комбайнер юм. Мүнөө нүхэр Ахмадуллин хадагдаһан тарва суглуулхадаа, үдэрэйнгөө даабариие 200—250 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Тэрэшэлэн трактористнууд Владимир Эрдынеев, Иван Добрецкий, Николай Белокопытов болон бусад машинаяа һаадгүйгөөр ябуулна.

Өөһэдын машина, техникэтэй бо...

Хилганын «Заготзерногой» пунктда 350-яад центнер һайн шанартай таряан худалдагдаад байнхай.

—Иимэ һайхан, сэбэр тарва 4—5 жэлэй харагүйб,—гэжэ Хилганын «Заготзерногой» пунктые даагша нүхэр Манзырев баяртайгаар хөөрэнэ.

Иигэжэ хүнтэйнхид ургаһан таряагаа хоролтодо оруулангүй, ...ha болзортонь хуряажа абахын түлөө шармайн оролдоно.

Б. Цыремпилов.

Баргажан.

...ногүй. Бүхыдөө 930 гектар таряан хадагдажа, сохигдоо юм. Мүнөө комбайнуудынь сэхэ хуряалгада табигданхай.

—Дахин амяарлан хуряахагүйбди. Бүхы полинуудаймнай таряан эдеэшэжэ, комбайнаар сэхэ хадагдажа байна,—гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй иигэжэ мэдүүлдэгынь гайхалтай. Таряае амяарлан хуряаха гээшэмнай хэзээшье һайн түрүү арга гэжэ тодороо ха юм. Гансал энэ арга хэрэглэһэнэйнгээ ашаар колхо...

...циалистическэ мүрысөөн миил ёһо тэдыгээр үнгэргэгдэнэ. Ажалшадай хэжэ байһан хүдэлмэриин дүн үдэр бүри гаргагдажа, хүн бүхэндэ дуулгагданагүй.

Гэбэшье, гансахан Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гээгдэлдэ оронхой бэшэ, мүн «Победа», «Искра» болон бусад колхозуудай полинууд дээрэ ехэ таряан хуряагдаагүй байһаар. Мүн олон колхозууд гүрэндэ тарва тушаалгаяа удааруулна. Тиимэһээ аймагай партийна, советскэ органууд тарва хуряалгые, гүрэндэ тарва худалдалгые түргэдхэхэ тушаа дары хэмжээ абаха зэргэтэй.

Т. Гармаев, манай корр.

Бурядай АССР-эй уранзохёолшодой гурбадахи съезд нээгдэбэ

...рядай АССР-эй уранзохёолшодой ...лжээтэ гурбадахи съезд үсэгэлдэр Улан-Удэдэ нээгдэбэ. Бурядай ахамад уранзохёолшо Хоца ...сараев нээлтэ үгэ хэлээ.

...зд дээрэ иимэ асуудалнууд ...хэлэхээр баталагдаба: 1. Бурят ...ратурын байдал ба зорилгонууд тухай; 2. Шалгалтын комиссиин илидхэл; 3. Бурядай уранзохёолшодой Союзай правлениие ...нгалга; 4. Шалгалтын комиссиие ...галга; 5. РСФСР-эй уранзохёолшодой түрүүшын съездэ хабаадагшадые һунгалга.

...рядай уранзохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ Намжил Балдано нэгэдэхи асуудалаар ...хэбэ.

...нгүү республиканuудай уранзохёолшодой союзуудһаа, тус тус ...зохёолшодһоо ерэһэн амаршалгын телеграммануудай уншагдаһанай һүүлээр элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ эхилбэ.

РСФСР-эй уранзохёолшодой Эмхидхэлэй комитедһээ ерэһэн түлөөлэгшэд: Татарай АССР-эй СП-гэй правлениин түрүүлэгшэ, Сталинска шангай лауреат, «Нэрэ хүндэ» гэжэ романай автор Гумер Баширов, мэдээжэ уранзохёолшо, хэдэн романай автор Дмитрий Нагишкин, «Ангара» гэжэ суута романай автор Франц Таурин, критик Бальчин-Мазаев, МНР-һээ ерэһэн Монголой уранзохёолшодой союзай харюусалгатай секретарь, элитэ поэт нүхэр Тарва, Калмыгай АССР-һээ ерэһэн элитэ поэт Арсен Сусеев, Иркутскһаа ерэһэн прозаик Г. Ф. Кунгуров, Яхадай элитэ ехэ поэт Серафим Элляй, Туваһаа ерэһэн поэт О. Х. Саган Оол гэгшэд съездэ хабаадана.

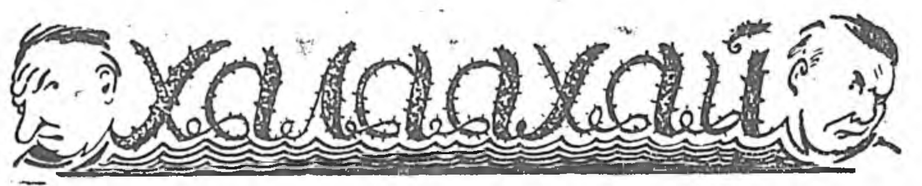
Мүнөөдэр съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байна.

Курумканай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо комбайнер Жаргал Гармаевай агрегат тарва суглуулан сохих одоо үндэр бүтээсэ түйлана. Энэ агрегадайхид үдэртөө 15 га суглуулан сохихо аад, 25 гектар хүргэнэ. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) 1. Нүхэр Гармаевай агрегат тарва суглуулан сохижо байна. 2. Комбайнер Ж. Гармаев штурвальщик У. Дылыков хоёр ажаллажа ябана.

З. Веснинагай фото.

Ц. ДОНДУКОВА-НОМЫН

Хэнтэгмаа

(басни)

Хэзээб даа, нэгэ институтда
Хэнтэгмаа гэжэ басаган һурадаг бэлэй.
Хара хотоһоо хайрлана гэлсүүлдэг,
Хамаг мүнгөө хубсаһан болгодог гэлэй.

Нарин һүбэйгөөрөө нара харанхай,
Намарай һалхинда найгалзан ябадаг һэн.
Үнэһэн хүхэ, һүрэйгүй шарайдань
Үнгын түрхисэ түрэлөө олодог һэн.

Һарынгаа стипендиин гарамсаарнь
Һахы һалаг магазинуудаар зайгша һэн.
Үглөөдэрынь таһалгадаа гансаараа
Үлэн хотоёо агшаахадажал байгша һэн.

Хэдэхэн жэлдэ шэргүүсэлдэн, барин,
Хэрэгтэй дипломоо абаһан шуу болоо.
Хубсаһаар дүүрэн чемодануудтай аад, харин...
Худалдаад арилаа һэн хоёр номоо.

Хотодонь — хэдэн жэлэйнь доёнхо...
Хотыень хайра гамгүй химэлээд,
Хэнтэгмаае баряад,—ай, ёо-ёгхо —
Хэбтүүлжэрхёо гээ һэн,
«бү бодо!» гэжэ хэлээд...

⁂

Эдирхэн нүхэдни, хэлэһүүб таанартаа:
Эбтэй эетэйхэн студентнэрэй бүлэ соо
Үзэгдөөл һаань, Хэнтэгмаагай таридһы
Үндэһөөрнь зулгаажа үтэрхэн хаяарайт!

Архиин арбан гурбан жолоо

Ажалай дуунууд алиш тээ —
Араднай сүлөөгүй ажаллана.
Халуун хаһада һүүдэртэ
Хоргодоошод үшөөл ушарна.
Хатуугаар тэмсэе архиншадтай —
Хуушанай харша үлэгдэлтэй.

Ф. Балдаевай зураг.

Һайнаар хүдэлдэг звено

Закаменай аймагай «Коммунизм» колхозой үбһэшэдэй нэгэ звеное комсомол Бадмацырен Будаев хүтэлбэрилдэг. Тус звенодо 7 хүн ябадаг юм. Тэдэнэр Шүтэн гэжэ газарта үбһэндэ ороһоор 130 га сабшажа, түсэбөө үлүүлээд байна. Гар хажууршад Ринчинханда, Санжа, Вера Будаевтан, Г. Соктоева, Д. Бадмаев болон бусад эртэ үглөөгүүр сабшаад, үдэрынь тармадаг, һүрилдэг дээрэһээ сабшалга тармалгын хоорондо забһар гарганагүй. Тэдэнэр эрхим шанартай 30 гаран сомоо бодхоонхой.

— Мүнөө Буусын сабшалга дүүргээд, хүбшэдэ гаража, ой модоной заха сабшахаар гараабди,—гэжэ звеное даагша хөөрэнэ.

Манай корр.

Шэнэ продукци үйлэдбэрилнэ

Һүүлэй үедэ Улан-Удын «Красный Восток» гэжэ олзоборилгын артель хэдэн зүйлэй продукци шэнээр гаргадаг болобо. Урда жэлнүүдтэ энэ артельдэ гансахан архиин шэл, гэрэй хэрэгсэлэй хэдэн амһарта бүтээгдэдэг байгаа.

Мүнөө республикымнай колхоз, совхозууд улам баян боложо, өөһэдынгөө хүсөөр электростанци, радиоузелтай боложо байна. Тиимэһээ артелиин правлени радиотехникэдэ хэрэгтэй зүйл үйлэдбэрилдэг болохо гэжэ шиидэһэн юм. Артелиин худэлмэришэд энэ жэлһээ эхилжэ радио, телефоной утаһа татахада хэрэглэгдэдэг изолятор, автомашинын фарай шэл, ролик болон бусад хэрэгсэл шэлээр хэдэг болобо.

Мүнөө тус артелиин коллектив октябриин һайндэрэй урда тээхи мүрысөөндэ оролсоод, жэлэйнгээ түсэб 105 процент дүүргэхэ уялга абанхай.

Ш. Буянов.

Агнууриин ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан

Байгша оной сентябриин 5-най үдэр Улан-Удын Бурят драмын театрта республикын түрүү ангуушад болон колхозуудай, тэрэшэлэн ангай олзоборилгын ажахын түрүүшүүлэй суглаан болобо. Суглаан дээрэ Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр В. Б. Танхаев «Республика дотор ангай олзоборилгые хүгжөөлгын дүн тухай, 1958—1959 онуудта хэгдэхэ хүдэлмэри тухай» элидхэл хэбэ.

Удаань ангай ажахые хүгжөөхэ тухай, Бурядай ангай совхоздо ан үсхэбэрилгые хүгжөөхэ дүй дүршэл тухай, Хойто-Байгалай аймагта 1958—1959 онуудта ан барилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай нэмэлтэ элидхэлнүүд хэгдээ.

Тус суглаан хүдэлмэрөө үсэгэлдэр дүүргээ.

ЭЛИДХЭЛ, ЛЕКЦИ УНШАГДАНАГҮЙ

«Эрдэм» (Мухаршэбэр) совхоз табан отделенитэй юм. Отделенинүүд бүхэндэнь клубууд бии. Гэбэшье, клубуудтань соёл гэгээрэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана. 3-дахи, 4-дэхи отделенинүүдэй клубууд һарадаа арайхан гэжэ 2—3 дахин нээгдэбэшье, тэндэнь гансахан лэ хоёр часай туршада кино харуулагдаад хаагдашадаг. Эндэ ондоо ямаршье хүдэлмэри эмхидхэгдэнэгүй. Лекци болон элидхэлнүүд огто уншагдадаггүй байна.

Хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ, агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэрие һайжаруулха талаар совхозой дирекциин, партийна эхин организациин хэмжээ абадаггүй байһаниинь гайхалтай.

Р. Дашидоржиев.

ХИЛЫН SAAНАҺАА

Ливан. Бейрудтэ Баста гэжэ газарта буһалгаашадай байрлаһан лагерьта хоёр ливан басагад—Самира пулемёдоор (зүүн гарһаа) болон Заилаб винтовкоор буудажа һуража байна.

Ассошиэйтед Прессын фото.

ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэри

БЕРЛИН, сентябриин 5. (ТАСС). Сентябриин 4-дэ Германска Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй заседани боложо, Германитай эбэй договор баталха хэрэгые бэлэдхэхэ тушаа шэнэ хэмжээ абаха гэжэ шиидхэгдээ. Энээнтэй дашарамдуулан Министрнүүдэй Совет мэдүүлгэ хээд, СССР, США, Великобритани, Франциин правительствонуудта адли удхатай нотонуудые эльгээхэ гэжэ шиидхээ. Мүн Германиин Федеративна Республикын правительствода ното эльгээхэ гэжэ шиидхэгдээ.

Германиин хоёр гүрэндэ һуудаг эб найрамдалда дуратай хүнүүд Германиие нэгэдхэжэ, амгалан тайбан, демократическа гүрэн болгохые хүсэжэ байна гэжэ ГДР-эй правительствын мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ. ГДР-эй правительство Германиин хоёр гүрэниие үгэеэ хүсэд ойлголсодог болгохын түлөө тэмсэнэ. Харин тиихэдэнь Баруун Германи атомна буугаар зэбсэглэжэ, ФРГ-е Европодо атомна дайнай орьёлхо гол гуламта болгожо байна. Иимэ политикань үгэеэ хүсэд ойлголсохо гэхэдэшье, ороноо нэгэдүүлхэ гэхэдэшье ехэ һаад болоно.

Германиие нэгэдүүлхэ гээшэ агуу-ехэ 4 гүрэнэй хэрэг гээшэ гэһэн федеральна правительствын һанамжа буруу гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Мүнөө үедэ Германиин хоёр гүрэнэй конфедераци байгуулбал лэ, эбэй ёһоор, демократическа үндэһөөр ороноо нэгэдхэхэ эгээл зүб зам олдохо байна гэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Мүнөө үедэ немец арадые амгалан тайбан ажабайдалтай болгохо, Европодохи байдалые тогтонижоруулха зорилгоор түбхын түрүүндэ Германитай баталагдаха эбэй договор дары бэлэдхэжэ эхилхэ шухала болобо. Харин Германитай эбэй договор баталхын урда тээ, Европодо атомна буу зэбсэгһээ сүлөө газар байгуулха Германиин хоёр гүрэнэй газарһаа гадаадын сэрэгые удаа дараагаар гаргаха, Европын бүхы гүрэнүүдэй газар дээрэ байһан гадаадын сэрэгэй базануудые усадхаха хэрэгтэй. Гадна, Германиин хоёр гүрэн сэрэгэй бүлэглэлнүүдһээ гараха ёһотой гэжэ Германиин Нэгэдэмэл социалистическэ партиин V съезд дээрэ В. Ульбрихтын мэдүүлһэн тухай ГДР-эй правительство һануулна.

Үнгэрэгшэ дайнда хабаадаһан бүхы гүрэнүүд Германитай эбэй договор баталха тухай асуудалые шиидхэлсэхэ ёһотой гэжэ ГДР-эй правительствын мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. СССР, США, Англи болон Франциин правительствонууд 4 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комисси байгуулжа, энэ комиссинь Германитай баталагдаха эбэй договор бэлэдхэхын тулада хоорондоо зүбшэжэ эхилэг гэжэ ГДР-эй правительство дурадхана.

Мүн Германиин хоёр гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө комисси байгуулагдажа, энэ комисси дүрбэн гүрэнүүдтэй эбэй договор баталха тушаа хэлсээнэй үедэ ФРГ ГДР хоёрой баримталха ниитэ һанамжые бэлэдхэхэ ёһотой гэжэ мэдүүлгэ соо дурадхагдаба.

Эдэ дурадхалнуудыемнай энхэ амгалан байдалда дуратай бүхы немецүүд, эб найрамдалда дуратай бүхы арадууд һайшааха бэзэ, мүн арад зоной эб найрамдал хүсэжэ байһан эрмэлзэлгыень 4 гүрэнэй правительствонууд, Баруун Германиин правительство хараадаа абаха бэзэ гэжэ ГДР-эй правительство мэдүүлгынгээ түгэсхэлдэ найдана.

Атомна энерги амгалан ажалда хэрэглэхэ тухай уласхоорондын хоёрдохи конференци

ЖЕНЕВА, сентябриин 5. (**ТАСС-эй тусхай корр. М. Паньшин**). Атомна энерги амгалан ажалда хэрэглэхэ тухай уласхоорондын хоёрдохи конференцидэ августын 4-дэ болон 5-да бүхы табан секцинүүд хүдэлмэрилөө. Эдэнэр ядерна энергиие элдэб ушарта амгалан зорилгоор хэрэглэхэ асуудал зүбшэн хэлсэнэ.

Хитадта харьяата уһан т… правительствын деклар… Арадай түлөөлэгшэд… бүхэхитадай суглаанай… үргэлжын комитет бата…

ПЕКИН, сентябриин 4. (Т… Синьхуа агентство иигэжэ… жуулна:

Арадай түлөөлэгшэдэй Бүх… дай суглаанай саг үргэлжын… тет Хитадта харьяата уһан… Хитадай Арадай Республикын… вительствын абаһан деклар… зуудахи заседани дээрээ се… риин 4-дэ баталаа.

ГДР-эй правительствы… нотонууд дүрбэн гүрэн… правительствонуудта б… ФРГ-гэй правительство… барюулагдаба

БЕРЛИН, сентябриин 5. (Т… ГДР-эй правительствын нот… дүрбэн гүрэнэй—СССР, США,… ликобритани, Франциин прав… ствонуудта барюулагдаа.

ГДР болон баруун гүрэн… хоорондо дипломатическа хар… най үгы дээрэһээ, ГДР-эй… тельство Чехословакиин прав… ствода хандажа, США, Велик… тани, Франциин правительство… та нотыемнай дамжуулжа үгы… жэ гуйгаа.

Сентябриин 5-да Чехослов… Гадаадын хэрэгүүдэй мини… орлогшо Ю. Гаек США, Велик… тани, Франциин элшэн сайду… уулзажа, ГДР-эй правительс… нотонуудые тэдээндэ барюула…

Мүн сентябриин 5-да ГДР-э… даадын хэрэгүүдэй министер… найдалгата Германска Демок… ческа Республикын правительс… нотые ФРГ-гэй Гадаадын хэ… дэй министерстводэ барюулаа.

Алас Дурна зүгтэ США-г… эрхилжэ байгаа хорото яб… Англи дэмжэнэ

ЛОНДОН, сентябриин 5. (Т… Алас Дурна зүгтэ Америкын… лүүлжэ байгаа политикые Ан… правительство дэмжэнэ гэжэ… лиин Гадаадын хэрэгүүдэй м… терствын түлөөлэгшэ сентябр… да мэдүүлээ. Хитадай анханай… нуудые Америкын хүлһэншэн… Кай-шиин болон Америкын д… дохи флодой эзэмдээд байһые… лиин правительство һайшаана… энэ мэдээсэлһээ харагдана.

Мүн 12 миль үргэн байхаг… тадай харьяата уһые тодорхо… Хитадай правительствын дек… ци тушаа Англиин МИД-эй т… лэгшэ хэлээ. Тиихэдээ ям… орондо хабаатай уһанай үргэ… «3 мильһээ саашa байха ёһ… гээд Англиин правительство… но гэжэ мэдүүлбэ. Гэхэтэй х… гүрэн бүхэн харьяата уһана… үргэниие өөрөө тодорхойлхо… тэй, энээн тушаа уласхоор… ямар нэгэн хэлсээн үгы гэжэ… дэндэ мэдээжэ.

Һаяхан Исландиин эрьеһээ… шаа 12 милиин газарта ондоо… загаһа бариха эрхэгүй гэһэн… ландиин правительствын шии… риие Англиин засагаархид д… харшаар угтаа. Англиин тр… нууд сэрэгэй корабльнуудай х… һан доро ондоо гүрэндэ ха… уһан соо загаһа барихые ор… бэдэрэлтэгүй.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮГЖЭЛТЫН ШУХАЛА ШАТА

(КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумэй болоһоор 5 жэлэй ойдо)

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй 1953 оной сентябрьда болоһон Пленум «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай» онсо шухала тогтоол абаһан юм. Тэрэ сагһаа хойшо табан жэл үнгэрбэ.

Манай ороной хүдөө ажахы жэжэ, үмсэ ба гээгдэнги байһанаа Совет засагай үедэ Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр механизированнэ, томо түрүү ажахы болоо юм. Колхозой байгуулалтын илаһанай ашаар манай ороной хүдөө ажахы нилээд ехэ амжалта туйлаһан байна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй сентябриин Пленум ороной хүдөө ажахын саашадаа хүгжэлтын шэнэ шатада эхи табижа үгөө. Пленум хадаа манай хүдөө ажахын гол дутуу дунданууды үнэн сэхээр, зоримгойгоор элирүүлжэ, тэрэнэй саашанхи зорилгонуудые эли тодоор хараалһан байна. Томо социалистическэ хүдөө ажахын туйлай ехэ арга боломжонууд үшөөл муугаар хэрэглэгдэнэ, баһа хүдөө ажахын үйлэдбэри арадай эрилтые хүсэд һайнаар хангажа шаданагүй гэжэ Пленум сэхэ заагаа бэлэй.

Хүдөө ажахын гээгдэнги байдалай гол шалтагаануудые Пленум элирүүлээ. Нэгэдэхеэр, ороноо индустриализацилха үедөө бидэнэр мүн хүдөө ажахые, хүнгэн промышленностиие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ арга багатай байгаабди. Энээнһээ гадна, мүн бусадшье шалтагаанууд бии һэн. Тэдэнь ямар бэ гэхэдэ, хүдэлмэрилэгшэдые түлөөһэнэй талаар урмашуулха гэһэн В. И. Ленинэй һургаалые хазагайруулһан, хүдөө ажахыда хүсэ ехэтэ техникые муугаар хэрэглэдэг байһан, мүн колхозууд, МТС-үүд, совхозуудые, партийна, советскэ, хүдөө ажахын эмхи зургаануудай зүгһөө муугаар хүтэлбэрилдэг байһан юм.

Партиин Центральна Комитедэй сентябриин Пленум хадаа хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ һаад тойбо татажа байһан хамаг бүхы дутуу дунданууды болон шалтагаанууды усадхаха талаар хэмжээнүүдые абаба. Манай хүдөө ажахые эрид дэбжээхын тула тус Пленум үргэн ехэ хараа түсэб баталан абаба. Колхозууд болон колхознигуудые түлөөһэнэй талаар урмашуулха гэһэн гурим ёһые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, энээгээрээ хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ гэжэ хараалагдаба. Хүдөө ажахын шухала эдеэ хоолой зүйлнүүдтэ тогтоогдоһон урдын тон бага үнэ сэнгүүд нилээд дээшэлүүлэгдэһэн байна.

1953 оной сентябриин Пленумһээ хойшо манай парти, правительство хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар туйлай ехэ хэмжээ-ябуулга бэелүүлээ. Хүдөө ажахын машина, техникэ олоор гаргаха, шэнэ, боро газар элдүүрилэн ашаглаха, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудые хүтэлбэрилэгшэдөөр бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие дэбжээхэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдые түлөөһэнэй талаар урмашуулха, хүдөө ажахые шэнэ гуримаар түсэблэхэ гэхэ зэргын хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ.

Партиин бэелүүлһэн хэмжээнүүдэй ашаар манай ороной хүдөө ажахы шэнэ, дээдэ шатада гаража, туйлай ехэ амжалта туйлаба. Һүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо манай орондо 36 миллион гектар шэнэ ба боро газар элдүүрилэгдээ.

Ороной тарилгын талмайн ехэ болоһоной, ургамалнуудай ургасын дээшэлһэнэй ашаар манай орондо хүдөө ажахын продуктнууд һураггүй ехээр абтадаг болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ тарянай ургаса һайн байжа, орооһо тарян ехээр абтадаг болонхой. Хэрбээ 1953 ондо 2187 миллион пүүд тарян абтаһан байгаа һаа, 1956 ондо—3738 миллион пүүд абтаһан байна. Советскэ Союз Америкын Холбоото Штадуудһаа хоёр дахин ехэ шэниисэ абана. Энэ жэлдэ манай орондо урдань үзэгдөөгүй ехэ ургаса хаа хаанагүй абтажа байна. Тарянһаа гадна, мүн бусадшье ургамалнуудай ургаса ехээр абтана.

Урдань мал ажал манай ороной хүдөө ажахын гээгдэнги һалбари байһан юм. Теэд эндэшье партиин анхарал оролдолгын ашаар һүүлшын жэлнүүдтэ ехэхэн амжалта туйлагдаа. 1954 оной январиин 1-һээ 1958 оной январиин 1 хүрэтэр эбэртэ бодо мал 10,9 миллионоор, тэдэнэй тоодо үнеэд 6,2 миллионоор олошороо. Энэ сагай туршада гахайнууд 11 миллионоор, хонид—20,3 миллионоор олошороо.

Малай тоо толгойн олошорхотой дэшэлнэ. 1957 ондо колхоз, совхозуудта һү һаалга 1954 онтой сасуулбал, хоёр дахин шахуу ехэ болоһон байна. Хэрбээ 1954 ондо үнеэн бүриһөө 1072 килограмм һүн һаагдадаг байгаа һаа, 1957 ондо 1858 килограмм һаагдаһан байна. Мүнөө үедэ манай орон США-да һаагдадаг һүнэй 95 процентын шэнээн һү һаажа абана. Харин тоһо абалгаар бидэнэр США-е ахижа гараабди. 1957 ондо урда урдынхида орходоо нилээд ехэ мяхан бэлдэгдээ.

Мүнөө үедэ манай орон дотор хүн бүхэндэ хүртэсын талаар нооһо, сахар, хартаабха ба бусад зүйл США-да орходоо ехээр үйлэдбэрилэгдэнэ.

Байгша 1958 ондошье манай ороной хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ гэһэн бүгэдэарадай хэрэгтэ манай Бурядай АССР-эй ажалшадшье эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Манай республикын мал ажалай гол һалбари болохо хони үсхэбэрилгэ илангаяа түргэнөөр хүгжэнэ. Һүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо хонидой тоо толгойнь 42 процентээр олошороо. Энэ саг соо гахайн тоо 52 процентээр олон болоо.

Республикын малай тоо толгойн олошорхотой хамта, тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлнэ. Тиин, хэрбээ 1954 ондо колхозуудта үнеэн бүриһөө 475 литр һүн һаагдадаг байгаа һаа, 1957 ондо 1261 литр һаагдаһан байна. Мүн энэ дүрбэн жэлэй туршада хонин бүриһөө нооһо хайшалалга 1,48 килограммһаа 2,5 килограмм хүрэтэр дээшэлһэн байха юм.

Иигэжэ республикын бүхы ажахынуудта 1954 онтой сасуулбал, 1957 ондо 1,8 дахин ехэ нооһо, 2,1 дахин ехэ һү, 1,3 дахин ехэ үндэгэ,

Парти, правительствын хараалһан хэмжээнүүдэй ашаар колхозуудта хүдөө ажахын продукци абалга эрид дээшэлжэ, колхозуудай олзо доход нилээд ургаа, колхознигууд баян шадалтай болоо. КПСС-эй Центральна Комитедэй сентябриин Пленумһээ хойшонхи үе соо гансал хүдөө ажахын продуктнуудай үнэ сэнгэй дээшэлһэнэй ашаар колхозууд болон колхознигуудай жэлэйнь олзо 50 гаран миллиард түхэригөөр ехэ болоһон байха юм.

Мүнөө үедэ манай ороной олонхи колхозууд шанга шадалтай, томо ажахынууд болонхой. Колхозууд 100 миллиард шахуу түхэриг хубаагдадаггүй фондтой болоһон байна.

Манай ороной арадай ажахын, тэрэ тоодо хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтын гол шухала замые КПСС-эй түүхэтэ XX съезд заажа үгэбэ. Тэрэ съездын шиидхэбэри бэелүүлжэ, партиин Центральна Комитет хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтын үнэн сэхэ замые хараална.

Энэ оной февраль һарада КПСС-эй ЦК-гэй Пленум «Колхозно байгуулалта саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» түүхэтэ тогтоол абаһан байна. Пленумэй шиидхэһэн асуудалнууд бүгэдэарадай дунда зүбшэн хэлсэгдэжэ, удаань СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хуули болгон абтаһан байгаа. Коммунистическэ партиин үүсхэлээр, бүгэдэарадай һайшаан дэмжэлгээр абтаһан энэ түүхэтэ тогтоол хадаа манай ороной хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтэдэ хизааргүй ехэ арга боломжо нээжэ үгэнэ. Энэ

Мүнөө жэлэй хабарай та… ургасые харууһалха, ургаса… хуряаха хүдэлмэри хүдөө а… техникые колхозуудта худал… үгэһэнэй үлүү һайн байн… лаблан һайса гэршэлээ. Колх… техникые худалдажа абахада… рээндэ эзэн янзаар, гамтайгаа… дадаг, һайнаар ашагладаг б… Энээнэй ашаар мүнөө жэлэй х… ажахын хүдэлмэри урда урд… даа орходоо богони саг соо,… һайнтайгаар хэгдэһэн, хэгдэ… байна.

Хүдөө ажахые саашадань… жөөхэ хэрэгтэ КПСС-эй Ц… июниин Пленум ехэхэн удхаш… тай байгаа. «Уялгата туша… МТС-эй хэһэн хүдэлмэриин т… натура түлбэри болюулха,… ажахын продуктнуудые бэлэ… шэнэ гурим, худалдан абаха… сэн болон услови тухай» Пле… тогтоол хадаа колхозой байгу… тын саашанхи хүгжэлтэдэ,… ба хүдөөгэй хоорондохи хар… бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала… дүүргэхэ зэргэтэй юм.

Оронойимнай хүдөө ажахын х… мэрилэгшэд мяха, һү, тоһоной… бүхэндэ хүртэсын талаар о… жэлнүүдтэ Америкын Хол… Штадуудые хүсэжэ, ахижа га… түлөө тэмсэжэ байна.

Тиигэжэ хүдөө ажахые… шууд хүгжөөхэ гэжэ манай па… үүсхэлээр табан жэлэй саа… эхилэгдэһэн үргэн ехэ хараа… элитэ ехэ үрэ дүн үгэжэ ба… Мүнөө үедэ манай ороной… ажахы хэзээ заяандаа үзэгд… ехэ амжалта туйлажа байна. Һ… жэлнүүдтэ бүри ехэ амжалта… лагдаха байһаниинь дамжаггү…

Б. БА…